

Wymagania – Język polski

Szóstkę, czyli ocenę celującą otrzymasz, jeżeli:

- potrafisz samodzielnie rozwiązywać trudne problemy i zadania
- czytasz wszystkie lektury obowiązkowe
- potrafisz napisać ciekawą i oryginalną pracę
- piszesz i wypowiadasz się poprawnym i bogatym językiem
- błędy ortograficzne popełniasz tylko w bardzo trudnych wyrazach
- zawsze odrabiasz prace domowe,
- z większości sprawdzianów otrzymałeś szóstkę lub piątkę
- odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji i jesteś zaangażowany w lekcję

Piątkę, czyli ocenę bardzo dobrą otrzymasz, jeżeli:

- samodzielnie rozwiązujesz większość zadań
- zawsze masz przeczytane lektury i jesteś przygotowany do lekcji
- opanowałeś materiał omawiany na lekcjach
- potrafisz pisać i mówić poprawnie, masz bogate słownictwo
- bardzo rzadko popełniasz błędy ortograficzne
- z większości sprawdzianów otrzymałeś piątkę
- odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji i jesteś zaangażowany w lekcję

Czwórkę, czyli ocenę dobrą otrzymasz, jeżeli:

- potrafisz samodzielnie rozwiązać łatwiejsze problemy i zadania, trudniejsze z niewielką pomocą nauczyciela
- czytasz lektury
- masz tylko niewielkie braki w posiadanej wiedzy
- w wypowiedziach ustnych i pracach pisemnych popełniasz niewiele błędów
- zawsze odrabiasz obowiązkowe prace domowe,
- notujesz na lekcjach
- z większości sprawdzianów otrzymałeś czwórkę
- zwykle odpowiadasz na pytania dotyczące toku lekcji

Trójkę, czyli ocenę dostateczną otrzymasz, jeżeli:

- rozwiązujesz samodzielnie proste zadania
- opanowałeś najważniejsze wiadomości
- czasami zdarza ci się nie przeczytać lektury na czas
- budujesz proste wypowiedzi, twój zasób słownictwa nie jest bogaty
- zwykle odrabiasz obowiązkowe prace domowe
- z większości sprawdzianów otrzymałeś trójkę

Dwójkę, czyli oceną dopuszczającą otrzymasz, jeżeli:

- proste zadania wykonujesz przy pomocy nauczyciela
- masz duże braki w wiedzy
- zazwyczaj nie czytasz lektur na czas

- popełniasz dużo błędów w pracach pisemnych i wypowiedziach ustnych, nie potrafisz budować poprawnych zdań, masz bardzo ubogie słownictwo
- często nie masz pracy domowej
- nie pracujesz systematycznie w czasie pracy własnej
- z większości sprawdzianów otrzymałeś dwójki

Jedynkę, czyli ocenę niedostateczną otrzymasz, jeżeli:

- nawet z pomocą nauczyciela nie potrafisz rozwiązać prostego zadania
- nie czytasz lektur
- nie potrafisz budować poprawnych wypowiedzi
- nie znasz zasad ortografii i interpunkcji
- nie pracujesz w czasie pracy własnej
- z większości sprawdzianów otrzymałeś jedynki

JĘZYK ANGIELSKI - KRYTERIA OCENIANIA

Kryteria obejmują zakres **ocen 2–5**, nie uwzględniając oceny 1 (niedostatecznej) i 6 (celującej). **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który wykracza poza wymagania na ocenę bardzo dobrą, zaś uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, otrzymuje **ocenę niedostateczną**.

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 6 szkoły podstawowej oparte na *Programie nauczania biologii – Puls życia* autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	1. W królestwie zwierząt	<i>Uczeń:</i> • wymienia wspólne cechy zwierząt • wyjaśnia, czym różnią się zwierzęta kręgowce od bezkręgowych	<i>Uczeń:</i> • przedstawia poziomy organizacji ciała zwierząt • podaje przykłady zwierząt kręgowych i bezkręgowych	<i>Uczeń:</i> • definiuje pojęcia <i>komórka, tkanka, narząd, układ narządów, organizm</i> • na podstawie podręcznika przyporządkowuje podane zwierzę do odpowiedniej grupy systematycznej	<i>Uczeń:</i> • charakteryzuje bezkręgowce i kręgowce • charakteryzuje pokrycie ciała bezkręgowców i kręgowców • podaje przykłady szkieletów bezkręgowców	<i>Uczeń:</i> • prezentuje stopniowo komplikującą się budowę ciała zwierząt • na podstawie opisu przyporządkowuje zwierzę do odpowiedniej grupy systematycznej
	2. Tkanki: nabłonkowa, mięśniowa i nerwowa	• wyjaśnia, czym jest tkanka • wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych • przy pomocy nauczyciela	• wymienia najważniejsze funkcje wskazanej tkanki zwierzęcej • opisuje budowę wskazanej tkanki • przy niewielkiej pomocy nauczyciela przeprowadza	• określa miejsca występowania w organizmie omawianych tkanek • samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek	• charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych • rozpoznaje na ilustracji rodzaje tkanek zwierzęcych • omawia budowę i sposób funkcjonowania tkanki	• na podstawie ilustracji analizuje budowę tkanek zwierzęcych • wykazuje związek istniejący między budową tkanek zwierzęcych a pełnionymi przez nie funkcjami

I. Świat zwierząt		przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	zwierzęcych i przy pomocy nauczyciela rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	mięśniowej • samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	• samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych • wykonuje z dowolnego materiału model wybranej tkanki zwierzęcej
	3. Tkanka łączna	- wymienia rodzaje tkanki łącznej - wymienia składniki krwi - przy pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rozpoznaje elementy tkanki widziane pod mikroskopem	- wskazuje rozmieszczenie omawianych tkanek w organizmie - opisuje składniki krwi - przy niewielkiej pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rozpoznaje elementy tkanki widziane pod mikroskopem	- wskazuje zróżnicowanie w budowie tkanki łącznej - omawia funkcje składników krwi - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i przy niewielkiej pomocy nauczyciela rozpoznaje charakterystyczne elementy obserwowanej tkanki	- omawia właściwości i funkcje tkanki kostnej, chrzęstnej i tłuszczowej - charakteryzuje rolę poszczególnych składników morfotycznych krwi - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i na podstawie ilustracji rozpoznaje charakterystyczne elementy obserwowanej tkanki	- wykazuje związek istniejący między budową elementów krwi a pełnionymi przez nie funkcjami - wykonuje mapę mentalną dotyczącą związku między budową poszczególnych tkanek zwierzęcych a pełnionymi przez nie funkcjami - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i na podstawie ilustracji rozpoznaje oraz opisuje elementy tkanki widziane pod mikroskopem
	4. Parzydełkowce – najprostsze zwierzęta tkankowe	- wskazuje miejsce występowania parzydełkowców - rozpoznaje na ilustracji parzydełkowca wśród innych zwierząt	- wymienia cechy budowy parzydełkowców - wyjaśnia, na czym polega rola parzydełek	- porównuje budowę oraz tryb życia polipa i meduzy - rozpoznaje wybrane gatunki parzydełkowców	- charakteryzuje wskazane czynności życiowe parzydełkowców - ocenia znaczenie parzydełkowców w przyrodzie i dla człowieka	- wykazuje związek istniejący między budową parzydełkowców a środowiskiem ich życia - przedstawia tabelę, w której porównuje polipa z meduzą - wykonuje model parzydełkowca
	5. Płazińce – zwierzęta, które mają nitkowate ciało	- wskazuje miejsce występowania płazińców - rozpoznaje na ilustracji tasiemca	- wskazuje na ilustracji elementy budowy tasiemca - wskazuje drogi inwazji tasiemca do organizmu - wskazuje na schemacie cyklu rozwojowego tasiemca żywiciela pośredniego	- omawia przystosowanie tasiemca do pasożytniczego trybu życia - charakteryzuje znaczenie płazińców - omawia rolę żywiciela pośredniego i ostatecznego w cyklu rozwojowym tasiemca	- charakteryzuje wskazane czynności życiowe płazińców - omawia sposoby zapobiegania zarażeniu się tasiemcem	- analizuje możliwości zakażenia się chorobami wywoływanymi przez płazińce - ocenia znaczenie płazińców w przyrodzie i dla człowieka

II. Od parzydełkowców do pierścienic	6. Nicienie – zwierzęta, które mają nitkowate ciało	- wskazuje środowisko życia nicieni - rozpoznaje na ilustracji nicienie wśród innych zwierząt	- wskazuje charakterystyczne cechy nicieni - omawia budowę zewnętrzną nicieni - wymienia choroby wywołane przez nicienie	- wskazuje drogi inwazji nicieni do organizmu - wyjaśnia, na czym polega „choroba brudnych rąk”	- charakteryzuje objawy chorób wywołanych przez nicienie - omawia znaczenie profilaktyki	- analizuje możliwości zakażenia się chorobami wywoływanymi przez nicienie - przygotowuje prezentację multimedialną na temat chorób wywoływanych przez nicienie - charakteryzuje znaczenie nicieni w przyrodzie i dla człowieka
	7. Pierścienice – zwierzęta zbudowane z segmentów	- rozpoznaje pierścienice wśród innych zwierząt - wskazuje środowisko życia pierścienic	- wymienia cechy charakterystyczne budowy zewnętrznej pierścienic - wyjaśnia znaczenie szczecinek	- omawia środowisko i tryb życia nereidy oraz pijawki - na żywym okazie dżdżownicy lub na ilustracji wskazuje siodełko i wyjaśnia jego rolę	- wskazuje przystosowania pijawki do pasożytniczego trybu życia - charakteryzuje wskazane czynności życiowe pierścienic	- zakłada hodowlę dżdżownic, wskazując, jak zwierzęta te przyczyniają się do poprawy struktury gleby - ocenia znaczenie pierścienic w przyrodzie i dla człowieka
	8. Cechy stawonogów	- rozpoznaje stawonogi wśród innych zwierząt - wymienia skorupiaki, owady i pajęczaki jako zwierzęta należące do stawonogów - wymienia główne części ciała poszczególnych grup stawonogów	- wymienia miejsca bytowania stawonogów - rozdziela wśród stawonogów skorupiaki, owady i pajęczaki	- wykazuje różnorodność miejsc bytowania stawonogów - przedstawia kryteria podziału stawonogów na skorupiaki, owady i pajęczaki - opisuje funkcje odnóży stawonogów - wyjaśnia, czym jest oskórek	- charakteryzuje wskazane czynności życiowe stawonogów - omawia cechy umożliwiające rozpoznanie skorupiaków, owadów i pajęczaków - wymienia cechy adaptacyjne wskazanej grupy stawonogów - wyjaśnia, czym jest oko złożone	- przedstawia różnorodność budowy ciała stawonogów oraz ich trybu życia, wykazując jednocześnie ich cechy wspólne - analizuje cechy adaptacyjne stawonogów, umożliwiające im opanowanie różnych środowisk
	9. Skorupiaki – stawonogi, które mają twardy pancerz	- wymienia główne części ciała skorupiaków - wskazuje środowiska występowania skorupiaków - rozpoznaje skorupiaki wśród innych stawonogów	wymienia cztery grupy skorupiaków	nazywa poszczególne części ciała u raka stawowego	wykazuje związek między budową skorupiaków a środowiskiem ich życia	charakteryzuje znaczenie skorupiaków w przyrodzie i dla człowieka
	10. Owady –	wymienia elementy	wskazuje	na kilku przykładach	wykazuje związek	analizuje budowę narządów

III. Stawonogi i mięczaki	stawonogi zdolne do lotu	budowy zewnętrznej owadów - wylicza środowiska życia owadów - rozpoznaje owady wśród innych stawonogów	charakterystyczne cechy budowy wybranych gatunków owadów na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów dla człowieka	omawia różnice w budowie owadów oraz ich przystosowania do życia w różnych środowiskach na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów dla człowieka	istniejący między budową odnóży owadów a środowiskiem ich życia na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów w przyrodzie i dla człowieka	gębowych owadów i wykazuje jej związek z pobieranym pokarmem
	11. Pajęczaki – stawonogi, które mają cztery pary odnóży	- wymienia środowiska występowania pajęczaków - rozpoznaje pajęczaki wśród innych stawonogów	- wskazuje charakterystyczne cechy budowy zewnętrznej pajęczaków - omawia sposób odżywiania się pajęczaków	- na podstawie cech budowy zewnętrznej pajęczaków przyporządkowuje konkretne okazy do odpowiednich gatunków - na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe pajęczaków	- omawia sposoby odżywiania się pajęczaków na przykładzie wybranych przedstawicieli - charakteryzuje odnóże pajęczaków	- ocenia znaczenie pajęczaków w przyrodzie i dla człowieka - analizuje elementy budowy zewnętrznej pajęczaków i wykazuje ich przystosowania do środowiska życia
	12. Mięczaki – zwierzęta, które mają muszlę	- wymienia miejsca występowania mięczaków - wskazuje na ilustracji elementy budowy ślimaka	- omawia budowę zewnętrzną mięczaków - wskazuje na ilustracjach elementy budowy mięczaków	na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe mięczaków	- wykazuje różnice w budowie ślimaków, małży i głowonogów - omawia znaczenie mięczaków w przyrodzie i dla człowieka	- rozpoznaje na ilustracji gatunki ślimaków - konstruuje tabelę, w której porównuje trzy grupy mięczaków
	13. Ryby – kręgowce środowisk wodnych	- wskazuje wodę jako środowisko życia ryb - rozpoznaje ryby wśród innych zwierząt kręgowych	- na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną ryb - nazywa i wskazuje położenie płetw - opisuje proces wymiany gazowej u ryb	- na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe ryb - przyporządkowuje wskazany organizm do ryb na podstawie znajomości ich cech charakterystycznych	- wyjaśnia, na czym polega zmiennocieplność ryb - omawia sposób rozmnażania ryb, wyjaśniając, czym jest tarło	omawia przystosowania ryb w budowie zewnętrznej i czynnościach życiowych do życia w wodzie
	14. Przegląd i znaczenie ryb	określa kształty ciała ryb w zależności od różnych miejsc ich występowania	- podaje przykłady zdobywania pokarmu przez ryby - wyjaśnia, czym jest łańcuch pokarmowy i plankton	kilkoma przykładami ilustruje strategie zdobywania pokarmu przez ryby	omawia znaczenie ryb w przyrodzie i dla człowieka	wykazuje związek istniejący między budową ryb a miejscem ich bytowania

IV. Kręgowce zmiennocieplne	15. Płazy – kręgowce środowisk wodno- lądowych	- wskazuje środowisko życia płazów - wymienia części ciała płazów	- na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną płaza - wymienia stadia rozwojowe żaby	- charakteryzuje przystosowania płazów do życia w wodzie i na lądzie - omawia wybrane czynności życiowe płazów	- omawia cykl rozwojowy żaby i wykazuje jego związek z życiem w wodzie i na lądzie - rozpoznaje przedstawicieli płazów wśród innych zwierząt, wskazując na ich charakterystyczne cechy	- wyjaśnia, w jaki sposób przebiega wymiana gazowa u płazów, wykazując związek z ich życiem w dwóch środowiskach - wykazuje związek istniejący między trybem życia płazów a ich zmiennocieplnością
	16. Przegląd i znaczenie płazów	rozpoznaje na ilustracji płazy ogoniaste, beznogie i bezogonowe	- podaje przykłady płazów żyjących w Polsce - wymienia główne zagrożenia dla płazów	- rozpoznaje na ilustracji płazy ogoniaste, bezogonowe i beznogie - omawia główne zagrożenia dla płazów	- charakteryzuje płazy ogoniaste, bezogonowe i beznogie - wskazuje sposoby ochrony płazów	- ocenia znaczenie płazów w przyrodzie i dla człowieka - wykonuje portfolio lub prezentację multimedialną na temat płazów żyjących w Polsce
	17. Gady – kręgowce, które opanowały ląd	- wymienia środowiska życia gadów - omawia budowę zewnętrzną gadów	- wyjaśnia związek istniejący między występowaniem gadów a ich zmiennocieplnością - rozpoznaje gady wśród innych zwierząt	- opisuje przystosowania gadów do życia na lądzie - omawia tryb życia gadów	- charakteryzuje rozmnażanie i rozwój gadów - analizuje przebieg wymiany gazowej u gadów	- analizuje pokrycie ciała gadów w kontekście ochrony przed utratą wody - wykazuje związek między sposobem rozmnażania gadów a środowiskiem ich życia
	18. Przegląd i znaczenie gadów	rozpoznaje na ilustracji jaszczurki, krokodyle, węże i żółwie	- określa środowiska życia gadów - podaje przyczyny zmniejszania się populacji gadów	- omawia sposoby zdobywania pokarmu przez gady - wskazuje sposoby ochrony gadów	- charakteryzuje gady występujące w Polsce - wyjaśnia przyczyny wymierania gadów i podaje sposoby zapobiegania zmniejszaniu się ich populacji	- ocenia znaczenie gadów w przyrodzie i dla człowieka - wykonuje portfolio lub prezentację multimedialną na temat gadów żyjących w Polsce
	19. Ptaki – kręgowce zdolne do lotu	- wymienia różnorodne siedliska występowania ptaków - na żywym okazie lub na ilustracji wskazuje cechy budowy ptaków	- rozpoznaje rodzaje piór - wymienia elementy budowy jaja - wskazuje ptaki jako zwierzęta stałocieplne - rozpoznaje ptaki wśród innych zwierząt, wskazując ich charakterystyczne cechy	- omawia przystosowania ptaków do lotu - omawia budowę piór - wyjaśnia proces rozmnażania i rozwój ptaków	- analizuje budowę piór ptaków w związku z pełnioną przez nie funkcją - wykazuje związek istniejący między wymianą gazową a umiejętnością latania ptaków - wyjaśnia proces rozmnażania i rozwoju ptaków	- wykazuje związek istniejący między przebiegiem wymiany gazowej a przystosowaniem ptaków do lotu - na ilustracji lub podczas obserwacji w terenie rozpoznaje gatunki ptaków zamieszkujących najbliższą okolicę
	20. Przegląd	podaje przykłady	wymienia pozytywne	omawia znaczenie	wykazuje związek	wykazuje związek między

	i znaczenie ptaków	ptaków żyjących w różnych środowiskach	znaczenie ptaków w przyrodzie	ptaków w przyrodzie i dla człowieka wskazuje zagrożenia dla ptaków	istniejący między wielkością i kształtem dziobów ptaków a rodzajem spożywanego przez nie pokarmu omawia sposoby ochrony ptaków	stałocieplnością ptaków a środowiskiem i trybem ich życia korzysta z klucza do oznaczania popularnych gatunków ptaków
V. Kręgowce stałocieplne	21. Ssaki – kręgowce, które karmią młode mlekiem	- wskazuje środowiska występowania ssaków - na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną ssaków	- wykazuje różnicowanie siedlisk zajmowanych przez ssaki - określa ssaki jako zwierzęta stałocieplne - wymienia wytwory skóry ssaków	- na ilustracji lub na żywym obiekcie wskazuje cechy charakterystyczne i wspólne dla ssaków - wyjaśnia, że budowa skóry ssaków ma związek z utrzymywaniem przez nie stałocieplności - omawia proces rozmnażania i rozwój ssaków	- opisuje przystosowania ssaków do różnych środowisk życia - charakteryzuje opiekę nad potomstwem u ssaków - identyfikuje wytwory skóry ssaków	- analizuje związek zachodzący między wymianą gazową ssaków a zróżnicowanymi środowiskami ich występowania i ich życiową aktywnością - analizuje funkcje skóry w aspekcie różnorodności siedlisk zajmowanych przez ssaki
	22. Przegląd i znaczenie ssaków	wymienia przystosowania ssaków do zróżnicowanych środowisk ich bytowania	- wykazuje zależność między budową morfologiczną ssaków a zajmowanym przez nie siedliskiem - nazywa wskazane zęby ssaków	- rozpoznaje zęby ssaków i wyjaśnia ich funkcje - wyjaśnia znaczenie ssaków dla przyrody	- omawia znaczenie ssaków dla człowieka - wymienia zagrożenia dla ssaków	- analizuje zagrożenia ssaków i wskazuje sposoby ich ochrony - wykazuje przynależność człowieka do ssaków

Roczny plan pracy z historii dla klasy szóstej szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata						

1. Wielkie odkrycia geograficzne	– średniowieczne wyobrażenia o Ziemi – przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w. – najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy	– wskazuje na mapie Indie, Amerykę – podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab) – wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki – podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia	– wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy – poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela</i>, <i>kompas</i> – podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia – wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie	– podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych – wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz) – poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylec</i> – wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano Indianami	– wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii – podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy – poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i> – wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód	– tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka – wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żeglugi a podejmowaniem dalekich wypraw morskich
2. Skutki odkryć geograficznych	– cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania – podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa – zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych	– wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie) – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat</i>, <i>Nowy Świat</i> – podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą	– poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i> – wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków – wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki – przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych – wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia</i>, <i>niewolnik</i>, <i>plantacja</i> – przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie – tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki – opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce – wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska	– przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych – poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i> – opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro) – wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i	– przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych – wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie

					Portugalczyków	
3. Renesans – narodziny nowej epoki	– renesans – cechy charakterystyczne epoki – humaniści i ich poglądy – ideał człowieka w dobie renesansu – wynalezienie druku i jego znaczenie	– zaznacza na osi czasu epokę renesansu – wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku – wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie-trzy dziedziny jego zainteresowań	– poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i>, – podaje czas trwania epoki renesansu – przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i> – opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu	– poprawnie posługuje się terminami: <i>antykwizm</i> – charakteryzuje epokę renesansu – wyjaśnia nazwę nowej epoki	– wyjaśnia wpływ wynalezienia druku na rozprzestrzenianie się idei renesansu – przedstawia poglądy humanistów	– wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego poglądy – porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni
4. Kultura renesansu w Europie	– renesansowa radość życia – architektura renesansu – wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła	– wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, – wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia	– wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia – poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i> – wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł	– charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, – poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i>, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką	– poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka</i>, <i>arkada</i>, <i>kopuła</i> do opisu budowli renesansowych	– poprawnie posługuje się terminem: <i>perspektywa</i> – podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę
5. Reformacja – czas wielkich zmian	– kryzys Kościoła katolickiego – Marcin Luter i jego	– wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji – poprawnie posługuje się terminem: <i>odpuść</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja</i>, <i>protestanci</i> – określa początek reformacji (1517 r.) i	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor</i>, <i>celibat</i>, <i>zbór</i> – wskazuje objawy kryzysu w Kościele	– charakteryzuje poglądy Marcina Lutra – opisuje postanowienia pokoju	– charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina – wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii

	poglądy – reformacja i jej następstwa	– wymienia wyznania protestanckie	zaznacza tę datę na osi czasu – wskazuje sprzedaż odpuśców jako jedną z przyczyn reformacji – charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli	katolickim jako przyczynę reformacji – opisuje okoliczności powstania anglikanizmu – przedstawia skutki reformacji	w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i> – przedstawia na mapie podział religijny Europy	protestanckiej
6. Kontreformacja	– postanowieni a soboru trydenckiego – działalność jezuitów – wojna trzydziestolet nia i jej następstwa	– poprawnie posługuje się terminem: <i>sobór</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie – wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją – oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela)	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kontreformacja</i> , <i>seminarium duchowne</i> – przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontreformacji – wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów – wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów	– przedstawia postanowienia soboru trydenckiego – poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk</i> , <i>inkwizycja</i> , <i>indeks</i> <i>ksiąg zakazanych</i> – wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych	– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów – przedstawia zasady obowiązujące jezuitów	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej – podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia

Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej

1. Demokr acja szlachec ka	– szlachta i jej zajęcia – prawa i obowiązki szlachty – sejm walny i sejmiki ziemskie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta</i> , <i>herb</i> , <i>szabla</i> – przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach – wymienia zajęcia szlachty – wskazuje na ilustracji postać szlacheccą	– poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja</i> <i>szlachecka</i> , <i>przywilej</i> , <i>magnateria</i> , <i>szlachta</i> <i>średnia</i> , <i>szlachta</i> <i>zagrodowa</i> , <i>gołota</i> – wymienia izby sejm u walnego – przedstawia różnicowanie stanu szlacheckiego – wyjaśnia	– przedstawia prawa i obowiązki szlachty, – poprawnie posługuje się terminem: <i>pospolite</i> <i>ruszenie</i> – wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu – podaje i zaznacza na osi czasu datę	– poprawnie posługuje się terminami: <i>sejm walny</i> , <i>sejmiki ziemskie</i> – przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym – charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień – przedstawia skład izb sejmu walnego	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej – porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI–XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski – wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej
--	--	--	--	--	---	---

			funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i>	uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i>		
2. W folwarku szlacheckim	– folwark szlachecki – gospodarcza działalność szlachty – spław wiślany – statuty piotrkowskie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>folwark, dwór</i> – na podstawie ilustracji z podręcznika wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego – opisuje zajęcia chłopów i mieszczan	– poprawnie posługuje się terminami: <i>spław wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna</i> – przedstawia gospodarczą działalność szlachty – wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą – wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju	– wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje – wyjaśnia przyczyny i sposoby powiększania się majątków szlacheckich – tłumaczy, dlaczego szlachta uchwała ustawy antychłopskie i antymieszczańskie	– wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki – wymienia najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom – wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego	– wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej gospodarki
3. W czasach ostatnich Jagiellonów	– ostatni Jagiellonowie na tronie Polski – wojna z zakonem krzyżackim 1519–1521 – hołd pruski i jego postanowienia – polityka wschodnia ostatnich Jagiellonów	– wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta – podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd</i>	– wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty – opisuje zależność Prus Książęcych od Polski – wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty	– przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519–1521 r.) – wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie – wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i	– poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i> – przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki	– opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego – charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa

		<i>pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna		Danii o Inflanty		
4. Odrodzenie na ziemiach polskich	– idee renesansowe w Polsce – literatura polskiego renesansu i jej twórcy – renesansowy Wawel Jagiellonów – odkrycie Mikołaja Kopernika	– wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej – wskazuje Wawel jako przykład budowli renesansowej w Polsce – poprawnie posługuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie	– wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury renesansowej w Polsce – wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim – charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata	– poprawnie posługuje się terminami: <i>arras</i> , <i>krużganki</i> , <i>mecenat</i> – charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego – opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce – uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu – przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika	– poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria</i> <i>geocentryczna</i> , <i>teoria</i> <i>heliocentryczna</i> – wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce – przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu – przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu	– wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski – opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie
5. Rzeczpospolita Obojga Narodów w	– geneza unii lubelskiej – postanowienia unii lubelskiej – struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczypospolitej	– wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii – podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia</i> <i>personalna</i> , <i>unia</i> <i>realna</i> – wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów – wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie	– przedstawia postanowienia unii lubelskiej – charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej – analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego	– opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości – wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę	– wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów

6. „Państwo bez stosów”	– Rzeczpospolita państwem wielowyznaniowym – <i>Akt konfederacji warszawskiej</i> – reformacja w Polsce	– wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej – poprawnie posługuje się terminem: <i>tolerancja</i> – zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej	– wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów – wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej – podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów”	– przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej – poprawnie posługuje się terminem: <i>innowierca</i> – nazywa świątynie różnych wyznań – wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce – omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie</i> – charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej – wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii – tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian	– nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań – wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej
7. Pierwsza wolna elekcja	– przyczyny elekcyjności tronu polskiego – przebieg pierwszej wolnej elekcji – <i>Artykuły henrykowskie i pacta conventa</i> – następstwa wolnych elekcji	– poprawnie posługuje się terminem: <i>elekcja</i> – krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji – wskazuje Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>wolna elekcja, bezkrólewie</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji – opisuje przebieg pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex	– przedstawia zasady wyboru monarchy – na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji – wyjaśnia skutki wolnych elekcji	– wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni – poprawnie posługuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i>	– wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich</i> i <i>pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej
Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej						
1. Wojny z Rosją	– wojny Stefana Batorego o Inflanty – dymitriada i polska interwencja w Rosji – pokój w Polanowie	– wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie – wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski	– opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka – przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego – podaje i zaznacza na	– przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty – poprawnie posługuje się terminami: <i>piechota wybraniecka,</i>	– opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo – wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca – wyjaśnia cel polskiej	– ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji – przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie

		– poprawnie posługuje się terminem: <i>hetman</i>	osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia – opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem – przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem – wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn	<i>dymitriada, Kreml, bojar</i> – opisuje następstwa dymitriady – wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)	interwencji w Rosji – podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.)	
2. Początek wojen ze Szwecją	– Wazowie na tronie Polski – przyczyny wojen ze Szwecją – wojna o Inflanty – walka o ujście Wisły – skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. – Warszawa stolicą Polski	– wymienia elementy uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji – wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę – wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa)	– wskazuje na mapie Kircholm i Pomorze Gdańskie – podaje datę bitwy pod Kircholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz) – wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy	– charakteryzuje przyczyny wojen polsko-szwedzkich w XVII w. – poprawnie posługuje się terminem: <i>clo</i> – opowiada przebieg wojny o Inflanty – wskazuje na mapie Oliwę – podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia	– wyjaśnia, dlaczego Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji – przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów – tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych	– przedstawia postanowienia i podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)
3. Powstanie Chmielnickiego	– sytuacja Kozaków zaporoskich – powstanie Kozaków na Ukrainie – ugoda w Perejasławiu	– wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie – wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji – rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup społecznych	– wyjaśnia, kim byli Kozacy – poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i> – wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola – podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.)	– wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi – przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków – wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń,	– przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie – omawia główne etapy powstania – wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską – wskazuje na mapie	– przedstawia skutki powstania Chmielnickiego – wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.) – ocenia politykę szlachty wobec Kozaków

				Beresteczko) – uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową	Perejasław – podaje i zaznacza na osi czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.)	
4. Potop szwedzki	– przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją – najazd Szwedów na Polskę w latach 1655– 1660 – postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy – skutki potopu	– poprawnie posługuje się terminem: <i>potop szwedzki</i> – wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami – wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego – wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty – wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem – przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej	– charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego – uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą – podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655– 1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.) – charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej	– poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i> – wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę – wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce – przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich	– wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich – wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego – wymienia postanowienia pokoju w Oliwie	– przedstawia skutki potopu szwedzkiego – wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego
5. Wojny z Turcją	– imperium osmańskie – przyczyny wojen Rzeczypospolitej z Turcją w XVII w. – wojna o Mołdawię – najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki	– poprawnie posługuje się terminami: <i>sultan, husarz, janczar</i> – podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń – wskazuje na mapie Wiedeń	– poprawnie posługuje się terminami: <i>islam, wezyr</i> – charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy – podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673	– poprawnie posługuje się terminami: <i>haracz, ekspansja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.)	– omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w. – przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię – wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora	– opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu – przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.

	– odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego		r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) – wymienia skutki wojen z Turcją – wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski	– wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim) – wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w.	1620 r., obrona Chocimia 1621 r.)	
6. Kryzys Rzeczypospolitej	– skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w. – sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w.	– charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą – wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.	– wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne	– poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i> – wskazuje na mapie tereny utracone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy) – wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw	– charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii – wskazuje objawy kryzysu państwa – podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego	– przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego – wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci – wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmiku

7. Barok i sarmatyzm	– barok – epoka kontrastów – cechy charakterystyczne stylu barokowego – architektura i sztuka barokowa – Sarmaci i ich obyczaje	– opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w. – wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu – wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)	– poprawnie posługuje się terminem: <i>barok</i> – zaznacza na osi czasu epokę baroku – wymienia dwie–trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym – wyjaśnia, czym były kalwarie	– charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku – charakteryzuje ideologię sarmatyzmu – wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i> – wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka” – opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji	– poprawnie posługuje się terminami: <i>putto, ornament</i> – wyjaśnia genezę epoki baroku – wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki – wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa	– wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym – charakteryzuje barok jako epokę kontrastów
----------------------	--	---	---	--	---	--

Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki

1. Monarchia absolutna we Francji	– Edykt nantejski i jego skutki – umacnianie władzy monarchy we Francji – rządy absolutne Ludwika XIV – Francja potęgą militarną i gospodarczą	– krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej – przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego – wskazuje na mapie Francję	– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i> – wymienia uprawnienia monarchy absolutnego – wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce – wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.) – opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV	– poprawnie posługuje się terminami: <i>manufaktura, cło, import, eksport</i> – wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą – przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji	– poprawnie posługuje się terminem: <i>hugenoci</i> – opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski) – omawia politykę gospodarczą ministra Colberta – opowiada o twórczości Moliera	– przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy – wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV
-----------------------------------	---	---	---	--	--	--

2. Monarchia parlamentarna w Anglii	– absolutyzm angielski – konflikt Karola I z parlamentem – dyktatura Olivera Cromwella – ukształtowanie się monarchii parlamentarnej	– wskazuje na mapie Anglię i Londyn – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>parlament</i> – wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej	– poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> – wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej – wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i Wilhelma Orańskiego – przedstawia zakres władzy dyktatora	– wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem – przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego – charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>purytanie, nowa szlachta, rojaliści</i> – przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania – wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii	– wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii – porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej
3. Oświecenie w Europie	– ideologia oświecenia – wybitni myśliciele doby oświecenia – trójpodział władzy według Monteskiusza – najważniejsze dokonania naukowe oświecenia – architektura oświeceniowa	– poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i> – zaznacza na osi czasu epokę oświecenia – podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa)	– poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i> – wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie – charakteryzuje styl klasycystyczny – z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym – wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia – tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem	– charakteryzuje ideologię oświecenia – przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy	– przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau – poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i> – omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau – wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia	– wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi – przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i>

4. Nowe potęgi europejskie	– absolutyzm oświecony – narodziny potęgi Prus – monarchia austriackich Habsburgów – Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w.	– wskazuje na mapie Rosję, Austrię i Prusy w XVIII w. – wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus – wskazuje Rosję, Austrię i Prusy jako potęgi europejskie XVIII stulecia	– poprawnie posługuje się terminami: <i>absolutyzm, absolutyzm oświecony</i> – podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego – wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego – wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji	– wymienia reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu” – wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej	– charakteryzuje reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw – opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku	– porównuje monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego – podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)
5. Stany Zjednoczone Ameryki	– kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – konflikt kolonistów z rządem brytyjskim – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych – ustrój polityczny USA	– wskazuje na mapie Stany Zjednoczone – określa czas powstania Stanów Zjednoczonych – wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA – przywołuje postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i> – wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim – porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim – opisuje wydarzenie zwane bostońskim piciem herbaty – poprawnie posługuje się terminem: <i>bojkot</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.) – charakteryzuje znaczenie Deklaracji	– przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA – wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown – omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA – opisuje idee oświeceniowe zapisane w konstytucji USA – wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres, Izba Reprezentantów</i> – charakteryzuje ustrój polityczny USA

			i różnice	niepodległości – przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA		
Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej						
1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	– unia personalna z Saksonią – początek ingerencji Rosji w sprawy Polski – podwójna elekcja w 1733 r. – rządy Augusta III – projekty reform Rzeczypospolitej	– wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w. – opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia</i> – wskazuje na mapie Saksonię – wymienia przyczyny anarchii w Polsce – przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego reform	– poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i> – wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasu i Za króla Sasa jedź, pij i popuszczaj pasa</i> – przedstawia postać Stanisława Leszczyńskiego – charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.	– przedstawia genezę i postanowienia sejmiku niemego – podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmiku niemego (1717 r.) – wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski – opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta III	– charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego – wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej
2. Pierwszy rozbiór Polski	– Stanisław August Poniatowski królem Polski – pierwsze reformy nowego władcy – konfederacja barska – I rozbiór Polski	– poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) – wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie – przywołuje postać	– charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego – wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru – przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski – ocenia postawę Tadeusza Rejtana – poprawnie posługuje się terminami:	– opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski – wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w. – wskazuje następstwa konfederacji	– poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i> – podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.) – przedstawia cel walki konfederatów barskich – opowiada o przebiegu i decyzjach sejmiku rozbiorowego	– przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej

		Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski	<i>ambasador, emigracja</i>	barskiej – porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan – Upadek Polski</i>		
3. Kultura polskiego oświecenia	– literatura okresu oświecenia – Teatr Narodowego i jego zadania – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego – architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce – reforma szkolnictwa w Polsce	– wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego mecenasa sztuki – podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej – poprawnie posługuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i> – podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych	– poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i> – przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej – wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w.	– charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną – podaje przykłady budowli klasycystycznych – charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego – przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor” – omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN	– wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w. (Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform – przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia – wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli) – wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej	– charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i Wojciecha Bogusławskiego – podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie
4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja	– reformy Sejmu Wielkiego – Konstytucja 3 Maja – wojna polsko-rosyjska w 1792 r. – drugi rozbiór Polski	– poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) – wymienia państwa,	– podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) – wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – wymienia	– charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego – opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiorze – podaje cel obrad Sejmu Wielkiego – przedstawia	– opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego – charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja – przedstawia genezę ustanowienia Orderu Virtuti Militari – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.),	– charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki

1. Rewolucja francuska	– sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej – stany społeczne we Francji – wybuch rewolucji francuskiej – uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela – Francja monarchią konstytucyjną	– wskazuje na mapie Francję i Paryż – poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i> – podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską – wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i> – wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji – podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.) – charakteryzuje postać Ludwika XVI	– przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej – opisuje położenie stanów społecznych we Francji – wyjaśnia zadania Konstytuanty – przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela – poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i>	– przedstawia sytuację we Francji przed wybuchem rewolucji – opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny – podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.) – charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji	– przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego – wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
2. Republika Francuska	– Francja republiką – terror jakobinów – upadek rządów jakobinów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gilotyna, terror</i> – przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI	– przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI – poprawnie posługuje się terminem: <i>republika</i> – charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre’a – wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja	– poprawnie posługuje się terminami: <i>jakobini, dyktatoriat</i> – opisuje rządy jakobinów – wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terrorem – przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy – charakteryzuje rządy dyktatoriatu	– poprawnie posługuje się terminem: <i>radikalizm</i> – wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre’a sens powiedzenia: <i>Rewolucja pożera własne dzieci</i> – przedstawia skutki rządów jakobinów – wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów	– wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we Francji – ocenia terror jako narzędzie walki politycznej
3. Epoka Napoleo	– obalenie rządów dyktatoriatu	– charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonaparte’go jako	– wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny	– przedstawia położenie Francji w	– wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego	– opisuje okoliczności powstania i charakter

na Bonapartego	– Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów – Kodeks Napoleona – Napoleon u szczytu potęgi	cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę – określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską – przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej	napoleońska Francja – podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie – poprawnie posługuje się terminem: <i>zamach stanu</i> – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez Napoleona – wskazuje na mapie tereny zależne od Francji	Europie podczas rządów dyktatoratu – poprawnie posługuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> – wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii – charakteryzuje Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.) – wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona	podczas rządów dyktatoratu – przedstawia etapy kariery Napoleona – podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.) – wyjaśnia, dlaczego Napoleon koronował się na cesarza Francuzów – podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia	Związku Reńskiego
4. Upadek Napoleona	– wyprawa na Rosję – odwrót Wielkiej Armii – bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza	– poprawnie posługuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> – wskazuje na mapie Rosję i Moskwę – opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję	– przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję – opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia – wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów” – wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk	– poprawnie posługuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> – przedstawia strategię obronną Rosji – opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję – podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.) – przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem	– omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona – podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.) – wskazuje na mapie Borodino – omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii	– przedstawia przyczyny klęski Napoleona

5. Legiony Polskie we Włoszech	– Polacy po utracie niepodległości – utworzenie Legionów Polskich we Włoszech – organizacja i zasady życia legionowego – udział legionistów w wojnach napoleońskich	– wymienia państwa zaborcze – wyjaśnia, kim byli Jan Henryk Dąbrowski i Józef Wybicki – podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech	– poprawnie posługuje się terminami: <i>legiony</i>, <i>emigracja</i> – podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) – wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo – przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem	– wyjaśnia, dlaczego Polacy wzięli nadzieję na niepodległość z Napoleonem – opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich – przedstawia powody wysłania legionistów na San Domingo	– opisuje położenie ludności polskiej po utracie niepodległości – charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich – wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji	– wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do polskich oddziałów wojskowych
6. Księstwo Warszawskie	– utworzenie Księstwa Warszawskiego – konstytucja Księstwa Warszawskiego – Polacy pod rozkazami Napoleona – upadek Księstwa Warszawskiego	– wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie – podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego	– przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, – wskazuje na mapie Tylżę – podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.)	– charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego – przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego – wskazuje na mapie Raszyn – wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach	– omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego – wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej – wskazuje na mapie Somosierrę – opowiada o szarży polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej znaczenie dla toczonych walk	– wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków – podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)

W KLASIE VI

Program nauczania: Matematyka z plusem

Liczba godzin nauki w tygodniu: 4

Planowana liczba godzin w ciągu roku: 132

Poziomy wymagań edukacyjnych:

K – konieczny – ocena dopuszczająca (2)

P – podstawowy – ocena dostateczna (3)

R – rozszerzający – ocena dobra (4)

D – dopełniający – ocena bardzo dobra (5)

W – wykraczający – ocena celująca (6)

Treści nieobowiązkowe oznaczono szarym paskiem.

LICZBY NATURALNE I UŁAMKI

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)

zna nazwy działań (K)

na kolejność wykonywania działań (K)

zna pojęcie potęgi (K)

zna algorytm mnożenia i dzielenia ułamków dziesiętnych przez 10, 100, 1000,.. (K)

zna i rozumie algorytmy czterech działań pisemnych (K)

zna i rozumie zasadę skracania i rozszerzania ułamków zwykłych (K)

zna pojęcie ułamka nieskracalnego (K)

zna i rozumie pojęcie ułamka jako:

– ilorazu dwóch liczb naturalnych (K)

– części całości (K)

zna i rozumie algorytm zamiany liczby mieszanej na ułamek niewłaściwy i odwrotnie (K)
zna i rozumie algorytmy czterech działań na ułamkach zwykłych (K)
zna i rozumie zasadę zamiany ułamka zwykłego na ułamek dziesiętny metodą rozszerzania lub skracania ułamka (K)
zna i rozumie zasadę zamiany ułamka dziesiętnego na ułamek zwykły (K)
umie zaznaczyć i odczytać na osi liczbowej:
– liczbę naturalną (K-P)
– ułamek zwykły i dziesiętny (K-R)
umie dodawać i odejmować w pamięci:
– dwucyfrowe liczby naturalne (K)
– ułamki dziesiętne o jednakowej liczbie cyfr po przecinku (K)
umie mnożyć i dzielić w pamięci ułamki dziesiętne w ramach tabliczki mnożenia (K)
umie dodawać, odejmować, mnożyć i dzielić ułamki zwykłe i ułamki dziesiętne (K-P)
umie zamienić ułamek zwykły na ułamek dziesiętny i odwrotnie (K-P)
umie obliczyć kwadrat i sześćcian:
– liczby naturalnej (K)
– ułamka dziesiętnego (K-P)
umie pisemnie wykonać każde z czterech działań na ułamkach dziesiętnych (K-P)
umie wyciągać całości z ułamków niewłaściwych oraz zamieniać liczby mieszane na ułamki niewłaściwe (K)
umie zapisać iloczyny w postaci potęgi (K-P)

Wymagania na ocenę dostateczną (3)

zna zasadę zamiany ułamka zwykłego na ułamek dziesiętny metodą dzielenia licznika przez mianownik (P)
zna pojęcie rozwinięcia dziesiętnego skończonego i rozwinięcia dziesiętnego nieskończonego okresowego (P)
rozumie zasadę zamiany ułamka zwykłego na ułamek dziesiętny metodą dzielenia licznika przez mianownik (P)
umie zaznaczyć i odczytać na osi liczbowej ułamek dziesiętny (P-R)
umie pamięciowo dodawać i odejmować:
– ułamki dziesiętne różniące się liczbą cyfr po przecinku (P-R)
– wielocyfrowe liczby naturalne (P-R)
umie mnożyć i dzielić w pamięci ułamki dziesiętne wykraczające poza tabliczkę mnożenia (P-R)
umie mnożyć i dzielić w pamięci dwucyfrowe i wielocyfrowe (proste przykłady) liczby naturalne (P-R)
umie tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać wartości tych wyrażeń (P-R)
umie obliczyć ułamek z ułamka lub liczby mieszanej (P-R)
umie rozwiązać zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na ułamkach zwykłych (P-R)
umie porównać ułamek zwykły z ułamkiem dziesiętnym (P-R)
umie porządkować ułamki (P-R)
umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego 4 działania na liczbach wymiernych dodatnich (P-R)
umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego (P-R)
umie zapisać w skróconej postaci rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego (P-R)
umie określić kolejną cyfrę rozwinięcia dziesiętnego na podstawie jego skróconego zapisu (P-R)
umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego potęgę (P-R)

umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z potęgami (P-R)
Wymagania na ocenę dobrą (4)
umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego działania na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych (R)
umie szacować wartości wyrażeń arytmetycznych (R)
umie rozwiązać zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych (R)
umie podnosić do kwadratu i sześciannu liczby mieszane (R-D)
umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego 4 działania oraz potęgowanie ułamków zwykłych (R)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z działaniami na ułamkach zwykłych i dziesiętnych (R)
umie porównać rozwinięcia dziesiętne liczb zapisanych w skróconej postaci (R-D)
umie porównać liczby wymierne dodatnie (R-D)
umie porządkować liczby wymierne dodatnie (R-D)
umie obliczyć wartość ułamka piętrowego (R-D)
umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego działania na liczbach wymiernych dodatnich (R-W)
umie zapisać liczbę w postaci potęgi liczby 10 (R)
Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)
zna warunek konieczny zamiany ułamka zwykłego na ułamek dziesiętny skończony (D)
umie tworzyć wyrażenia arytmetyczne na podstawie treści zadań i obliczać wartości tych wyrażeń (D-W)
umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego działania na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych (D-W)
umie rozwiązać zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych (D-W)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na liczbach naturalnych i ułamkach dziesiętnych (D-W)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe z zastosowaniem działań na ułamkach zwykłych (D-W)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z działaniami na ułamkach zwykłych i dziesiętnych (D-W)
umie określić rodzaj rozwinięcia dziesiętnego ułamka (D-W)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z rozwinięciami dziesiętnymi ułamków zwykłych (D-W)
umie określić ostatnią cyfrę potęgi (D-W)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z potęgami (D-W)

FIGURY NA PŁASZCZYŹNIE
Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)
zna pojęcia: prosta, półprosta, odcinek, (K)
zna pojęcia: koło i okrąg (K)
zna elementy koła i okręgu (K-P)
zna i rozumie zależność między długością promienia i średnicy (K)
zna rodzaje trójkątów (K-P)
zna nazwy boków w trójkącie równoramiennym (K)
zna nazwy boków w trójkącie prostokątnym (K)
zna nazwy czworokątów (K)
zna własności czworokątów (K-P)
zna definicję przekątnej oraz obwodu wielokąta (K)

zna i rozumie zależność między liczbą boków, wierzchołków i kątów w wielokącie (K)
zna pojęcie kąta (K)
zna pojęcie wierzchołka i ramion kąta (K)
zna podział kątów ze względu na miarę prosty, ostry, rozwarty (K),
zna podział kątów ze względu na położenie przyległe, wierzchołkowe (K)
zna zapis symboliczny kąta i jego miary (K)
zna sumę miar kątów wewnętrznych trójkąta (K)
zna sumę miar kątów wewnętrznych czworokąta (K)
zna i rozumie różnicę między prostą i odcinkiem, prostą i półprostą (K)
rozumie konieczność stosowania odpowiednich przyrządów do rysowania figur geometrycznych (K)
rozumie pochodzenie nazw poszczególnych rodzajów trójkątów (K)
zna i rozumie związki miarowe poszczególnych rodzajów kątów (K-P)
umie narysować za pomocą ekierki i linijki proste i odcinki prostopadłe oraz proste i odcinki równoległe (K)
umie wskazać poszczególne elementy w okręgu i w kole (K)
umie kreślić koło i okrąg o danym promieniu lub o danej średnicy (K)
umie narysować poszczególne rodzaje trójkątów (K)
umie obliczyć obwód trójkąta (K)
umie narysować czworokąt, mając informacje o bokach (K-R)
umie wskazać na rysunku wielokąt o określonych cechach (K)
umie obliczyć obwód czworokąta (K-P)
umie zmierzyć kąt (K)
umie narysować kąt o określonej mierze (K-P)
umie rozróżniać i nazywać poszczególne rodzaje kątów (K-R)
umie obliczyć brakujące miary kątów trójkąta (K-P)

Wymagania na ocenę dostateczną (3)

zna definicje odcinków prostopadłych i odcinków równoległych (P)
zna zależność między bokami w trójkącie równoramiennym (P)
zna zasady konstrukcji trójkąta o danych trzech bokach (P)
zna warunek zbudowania trójkąta – nierówność trójkąta (P)
zna podział kątów ze względu na miarę pełny, półpełny (P)
zna miary kątów w trójkącie równobocznym (P)
zna zależność między kątami w trójkącie równoramiennym (P) rozumie różnicę między kołem i okręgiem (P)
umie narysować za pomocą ekierki i linijki proste równoległe o danej odległości od siebie (P)
umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wzajemnym położeniem odcinków, prostych i półprostych (P-R)
umie rozwiązać zadania tekstowe związane z kołem, okręgiem i innymi figurami (P-R)
umie narysować trójkąt w skali (P)
umie obliczyć długość boku trójkąta równobocznego, znając jego obwód (P)
umie obliczyć długość boku trójkąta, znając obwód i informacje o pozostałych bokach (P-R)

umie skonstruować trójkąt o danych trzech bokach (P) umie sprawdzić, czy z odcinków o danych długościach można zbudować trójkąt (P-R) umie sklasyfikować czworokąty (P-R) umie narysować czworokąt, mając informacje o przekątnych (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obwodem czworokąta (P-R) umie obliczyć brakujące miary kątów przyległych, wierzchołkowych (P) umie obliczyć brakujące miary kątów czworokątów (P-R)
Wymagania na ocenę dobrą (4)
zna wzajemne położenie: – prostej i okręgu (R), – okręgów (R) zna podział kątów ze względu na miarę wypukły, wklęsły (R) zna podział kątów ze względu na położenie odpowiadające, naprzemianległe (R) umie rozwiązać zadanie konstrukcyjne związane z konstrukcją trójkąta o danych bokach (R) umie skonstruować kopię czworokąta (R) umie obliczyć brakujące miary kątów odpowiadających, naprzemianległych (R) umie obliczyć brakujące miary kątów trójkąta lub czworokąta na rysunku z wykorzystaniem miar kątów przyległych, wierzchołkowych, naprzemianległych, odpowiadających oraz własności trójkątów lub czworokątów (R) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obwodem trójkąta (R-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obwodem wielokąta (R-W) umie skonstruować równoległobok, znając dwa boki i przekątną (R)
Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)
umie rozwiązać zadania konstrukcyjne związane z kreśleniem prostych prostopadłych i prostych równoległych (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z kołem, okręgiem i innymi figurami (D-W) umie wykorzystać przenoszenie odcinków w zadaniach konstrukcyjnych (D-W) umie rozwiązać zadanie konstrukcyjne związane z konstrukcją trójkąta o danych bokach (D-W) umie skonstruować trapez równoramienny, znając jego podstawy i ramię (D-W) umie rozwiązać zadanie związane z zegarem (D-W) umie określić miarę kąta przyległego, wierzchołkowego, odpowiadającego, naprzemianległego na podstawie rysunku lub treści zadania (D-W) umie obliczyć brakujące miary kątów trójkąta z wykorzystaniem miar kątów przyległych, wierzchołkowych, naprzemianległych, odpowiadających oraz sumy miar kątów wewnętrznych trójkąta (D-W) umie obliczyć brakujące miary kątów czworokąta na rysunku z wykorzystaniem miar kątów przyległych, wierzchołkowych, naprzemianległych, odpowiadających oraz własności czworokątów (D-W) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z miarami kątów w trójkątach i czworokątach (D-W)
Wymagania na ocenę celującą (6)
zna konstrukcję prostej prostopadłej do danej, przechodzącej przez dany punkt (W) zna konstrukcję prostej równoległej do danej, przechodzącej przez dany punkt (W) zna konstrukcyjny sposób wyznaczania środka odcinka (W) zna pojęcie symetralnej odcinka (W)

zna definicję sześciokąta foremnego oraz sposób jego kreślenia (W)
zna pojęcie przybliżenia z niedomiarem oraz przybliżenia z nadmiarem (W)
umie skonstruować prostą prostopadłą do danej, przechodzącą przez dany punkt (W)
umie skonstruować prostą równoległą do danej, przechodzącą przez dany punkt (W)
umie wyznaczyć środek narysowanego okręgu (W)

LICZBY NA CO DZIEŃ

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)

zna jednostki czasu (K)
zna jednostki długości (K)
zna jednostki masy (K)
zna pojęcie skali i planu (K)
rozumie potrzebę stosowania różnorodnych jednostek długości i masy (K)
rozumie potrzebę stosowania odpowiedniej skali na mapach i planach (K)
rozumie korzyści płynące z umiejętności stosowania kalkulatora do obliczeń (K)
rozumie znaczenie podstawowych symboli występujących w instrukcjach i opisach:
– diagramów (K)
– schematów (K)
– innych rysunków (K)
umie obliczyć upływ czasu między wydarzeniami (K-P)
umie porządkować wydarzenia w kolejności chronologicznej (K)
umie zamienić jednostki czasu (K-R)
umie wykonać obliczenia dotyczące długości (K-P)
umie wykonać obliczenia dotyczące masy (K-P)
umie zamienić jednostki długości i masy (K-P)
umie obliczyć skalę (K-P)
umie obliczyć długości odcinków w skali lub w rzeczywistości (K-P)
umie wykonać obliczenia za pomocą kalkulatora (K-R)
umie odczytać dane z:
– tabeli (K)
– diagramu (K)
umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych (K-R)
umie odczytać dane z wykresu (K-P)
umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych (K-R)

Wymagania na ocenę dostateczną (3)

zna zasady dotyczące lat przestępnych (P)
zna symbol przybliżenia (P)
rozumie konieczność wprowadzenia lat przestępnych (P)
rozumie potrzebę zaokrąglania liczb (P)

rozumie zasadę sporządzania wykresów (P)
umie podać przykładowe lata przestępne (P)
umie wyrażać w różnych jednostkach ten sam upływ czasu (P-R)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z kalendarzem i czasem (P-R)
umie wyrażać w różnych jednostkach te same masy (P-R)
umie wyrażać w różnych jednostkach te same długości (P-R)
umie porządkować wielkości podane w różnych jednostkach (P-R)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z jednostkami długości i masy (P-R)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane ze skalą (P-R)
umie zaokrąglić liczbę do danego rzędu (P-R)
umie sprawdzić, czy kalkulator zachowuje kolejność działań (P)
umie wykorzystać kalkulator do rozwiązania zadanie tekstowego (P-R)
umie rozwiązać zadanie, odczytując dane z tabeli i korzystając z kalkulatora (P-R)
umie zinterpretować odczytane dane (P-R)
umie zinterpretować odczytane dane (P-R)
umie przedstawić dane w postaci wykresu (P-R)
umie porównać informacje odczytane z dwóch wykresów (P-R)

Wymagania na ocenę dobrą (4)

zna funkcje klawiszy pamięci kalkulatora (R)
umie zaokrąglić liczbę zaznaczoną na osi liczbowej (R)
umie wskazać liczby o podanym zaokrągleniu (R)
umie zaokrąglić liczbę po zamianie jednostek (R)
umie porównać informacje odczytane z dwóch wykresów (R-W)

Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)

umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z kalendarzem i czasem (D-W)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z jednostkami długości i masy (D-W)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane ze skalą (D-W)
umie określić, ile jest liczb o podanym zaokrągleniu spełniających dane warunki (D-W)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z przybliżeniami (D-W)
umie wykonać wielodziałaniowe obliczenia za pomocą kalkulatora (D-W)
umie wykorzystać kalkulator do rozwiązania zadanie tekstowego (D-W)
umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych (D-W)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe, w którym potrzebne informacje należy odczytać z tabeli lub schematu (D-W)
umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych (D-W)
umie dopasować wykres do opisu sytuacji (D-W)
umie przedstawić dane w postaci wykresu (D)

Wymagania na ocenę celującą (6)

zna pojęcie przybliżenia z niedomiarem oraz przybliżenia z nadmiarem (W)

PRĘDKOŚĆ, DROGA, CZAS
Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)
zna jednostki prędkości (K-P) umie na podstawie podanej prędkości wyznaczać długość drogi przebytej w jednostce czasu (K) umie obliczyć drogę, znając stałą prędkość i czas (K-R) umie porównać prędkości dwóch ciał, które przebyły jednakowe drogi w różnych czasach (K) umie obliczyć prędkość w ruchu jednostajnym, znając drogę i czas (K-P)
Wymagania na ocenę dostateczną (3)
zna algorytm zamiany jednostek prędkości (P-D) rozumie potrzebę stosowania różnych jednostek prędkości (P) umie zamieniać jednostki prędkości (P-R) umie porównać prędkości wyrażane w różnych jednostkach (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem prędkości (P-R) umie obliczyć czas w ruchu jednostajnym, znając drogę i prędkość (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe typu prędkość – droga – czas (P-R)
Wymagania na ocenę dobrą (4)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem czasu (R) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem prędkości (R-W)
Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem drogi w ruchu jednostajnym (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem czasu (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe typu prędkość – droga – czas (D-W)

POLA WIELOKĄTÓW
Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)
zna jednostki miary pola (K) zna wzory na obliczanie pola prostokąta i kwadratu (K) zna wzory na obliczanie pola równoległoboku i rombu (K) zna wzór na obliczanie pola trójkąta (K) zna wzór na obliczanie pola trapezu (K) rozumie pojęcie miary pola jako liczby kwadratów jednostkowych (K) rozumie zależność doboru wzoru na obliczanie pola rombu od danych (K) umie obliczyć pole prostokąta i kwadratu (K) umie obliczyć bok prostokąta, znając jego pole i długość drugiego boku (K-P) umie obliczyć pole równoległoboku o danej wysokości i podstawie (K) umie obliczyć pole rombu o danych przekątnych (K) umie obliczyć pole narysowanego równoległoboku (K-P) umie obliczyć pole trójkąta o danej wysokości i podstawie (K) umie obliczyć pole narysowanego trójkąta (K-R) umie obliczyć pole trapezu, mając dane długości podstaw i wysokość (K)

umie obliczyć pole narysowanego trapezu (K-R)
Wymagania na ocenę dostateczną (3)
rozumie zasadę zamiany jednostek pola (P) rozumie wyprowadzenie wzoru na obliczanie pola równoległoboku (P) rozumie wyprowadzenie wzoru na obliczanie pola trójkąta (P) rozumie wyprowadzenie wzoru na obliczanie pola trapezu (P) umie obliczyć pole kwadratu o danym obwodzie i odwrotnie (P-R) umie narysować prostokąt o danym polu (P) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem prostokąta (P-R) umie zamienić jednostki pola (P-D) umie narysować równoległobok o danym polu (P) umie obliczyć długość podstawy równoległoboku, znając jego pole i wysokość opuszczoną na tę podstawę (P-R) umie obliczyć wysokość równoległoboku, znając jego pole i długość podstawy, na którą opuszczona jest ta wysokość (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem równoległoboku i rombu (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem trójkąta (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z polem trapezu (P-R)
Wymagania na ocenę dobrą (4)
umie obliczyć wysokości trójkąta, znając długość podstawy, na którą opuszczona jest ta wysokość i pole trójkąta (R-D) umie obliczyć pole figury jako sumę lub różnicę pól prostokątów (R-D) umie narysować równoległobok o polu równym polu danego czworokąta (R-D) umie obliczyć długość przekątnej rombu, znając jego pole i długość drugiej przekątnej (R) umie podzielić trójkąt na części o równych polach (R-D) umie obliczyć pole figury jako sumę lub różnicę pól trójkątów i czworokątów (R-W) umie obliczyć pole figury jako sumę lub różnicę pól znanych wielokątów (R-W)
Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z polem prostokąta (D-W) umie rozwiązać nietypowe podzielić trapez na części o równych polach (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z polem trapezu (D-W) zadanie tekstowe związane z polem równoległoboku i rombu (D-W)

PROCENTY
Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)
zna pojęcie procentu (K) zna algorytm zamiany ułamków na procenty (K-P) zna pojęcie diagramu (K) rozumie potrzebę stosowania procentów w życiu codziennym (K) rozumie korzyści płynące z umiejętności stosowania kalkulatora do obliczeń (K) rozumie pojęcie procentu liczby jako jej części (K) umie określić w procentach, jaką część figury zacieniowano (K-P) umie zamienić procent na ułamek (K-R)

umie opisywać w procentach części skończonych zbiorów (K-R) umie zamienić ułamek na procent (K-R) umie odczytać dane z diagramu (K-R) umie odpowiedzieć na pytanie dotyczące znalezionych danych (K-R) umie przedstawić dane w postaci diagramu słupkowego (K-R) umie obliczyć procent liczby naturalnej (K-P)
Wymagania na ocenę dostateczną (3)
zna algorytm obliczania ułamka liczby (P) zna zasady zaokrąglania liczb (P) rozumie równoważność wyrażania części liczby ułamkiem lub procentem (P) rozumie potrzebę stosowania różnych diagramów (P) umie wyrazić informacje podane za pomocą procentów w ułamkach i odwrotnie (P-R) umie porównać dwie liczby, z których jedna jest zapisana w postaci procentu (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z procentami (P-R) umie określić, jakim procentem jednej liczby jest druga (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z określeniem, jakim procentem jednej liczby jest druga (P-R) umie wykorzystać dane z diagramów do obliczania procentu liczby (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem procentu danej liczby (P-R) umie obliczyć liczbę większą o dany procent (P) umie obliczyć liczbę mniejszą o dany procent (P) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z podwyżkami i obniżkami o dany procent (P-R) umie obliczyć liczbę na podstawie danego jej procentu (P-R) umie zaokrąglić ułamek dziesiętny i wyrazić go w procentach (P) umie określić, jakim procentem jednej liczby jest druga (P-R) umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z określeniem, jakim procentem jednej liczby jest druga (P-R)
Wymagania na ocenę dobrą (4)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem liczby na podstawie danego jej procentu (R)
Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)
umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z ułamkami i procentami (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z określeniem, jakim procentem jednej liczby jest druga (D-W) umie porównać dane z dwóch diagramów i odpowiedzieć na pytania dotyczące znalezionych danych (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem procentu danej liczby (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z podwyżkami i obniżkami o dany procent (D-W)) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem liczby na podstawie danego jej procentu (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z określeniem, jakim procentem jednej liczby jest druga (D-W)

LICZBY DODATNIE I LICZBY UJEMNE

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)

zna pojęcie liczby ujemnej (K)

zna pojęcie liczb przeciwnych (K) zna zasadę dodawania liczb o jednakowych znakach (K) zna zasadę dodawania liczb o różnych znakach (K) zna zasadę ustalania znaku iloczynu i ilorazu (K) rozumie rozszerzenie osi liczbowej na liczby ujemne (K) rozumie zasadę dodawania liczb o jednakowych znakach (K) rozumie zasadę dodawania liczb o różnych znakach (K) umie zaznaczyć i odczytać liczbę ujemną na osi liczbowej (K-P) umie wymienić kilka liczb większych lub mniejszych od danej (K-P) umie porównać liczby wymierne (K-P) umie zaznaczyć liczby przeciwne na osi liczbowej (K) umie obliczyć sumę i różnicę liczb całkowitych (K-P) umie powiększyć lub pomniejszyć liczbę całkowitą o daną liczbę (K-R)
Wymagania na ocenę dostateczną (3)
zna pojęcie wartości bezwzględnej (P) zna zasadę zastępowania odejmowania dodawaniem liczby przeciwnej (P) rozumie zasadę zastępowania odejmowania dodawaniem liczby przeciwnej (P) umie porządkować liczby wymierne (P-R) umie obliczyć wartość bezwzględną liczby (P-R) umie obliczyć sumę i różnicę liczb wymiernych (P-R) umie korzystać z przemienności i łączności dodawania (P) umie uzupełnić brakujące składniki, odjemną lub odjemnik w działaniu (P-R) umie obliczyć kwadrat i sześcian liczb całkowitych (P-R) umie ustalić znak iloczynu i ilorazu kilku liczb wymiernych (P) umie obliczyć wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego 4 działania na liczbach całkowitych (P-R)
Wymagania na ocenę dobrą (4)
umie podać, ile liczb spełnia podany warunek (R) umie obliczyć sumę wieloskładnikową (R) umie ustalić znak wyrażenia arytmetycznego zawierającego kilka liczb wymiernych (R) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z dodawaniem i odejmowaniem liczb wymiernych (R-W) umie obliczyć potęgę liczby wymiernej (R)
Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)
umie rozwiązać nietypowe zadanie związane z liczbami dodatnimi i ujemnymi (D-W) umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z mnożeniem i dzieleniem liczb całkowitych (D-W)

WYRAŻENIA ALGEBRAICZNE I RÓWNANIA

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)
zna zasady tworzenia wyrażeń algebraicznych (K-P) zna pojęcia: suma, różnica, iloczyn, iloraz, kwadrat nieznanymi wielkościami liczbowymi (K-P)

zna pojęcie wartości liczbowej wyrażenia algebraicznego (K)

zna pojęcie równania (K)

zna pojęcie rozwiązania równania (K)

zna pojęcie liczby spełniającej równanie (K)

umie zapisać w postaci wyrażenia algebraicznego informacje osadzone w kontekście praktycznym z zadaną niewiadomą (K-R)

umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia bez jego przekształcenia (K-R)

umie zapisać w postaci równania informacje osadzone w kontekście praktycznym z zadaną niewiadomą (K-R)

umie zapisać zadanie w postaci równania (K-R)

umie odgadnąć rozwiązanie równania (K-P)

umie podać rozwiązanie prostego równania (K-R)

umie sprawdzić, czy liczba spełnia równanie (K-P)

umie rozwiązać proste równanie przez dopełnienie lub wykonanie działania odwrotnego (K-P)

umie sprawdzić poprawność rozwiązania równania (K-P)

umie sprawdzić poprawność rozwiązania zadania (K-P)

Wymagania na ocenę dostateczną (3)

zna zasady krótszego zapisu wyrażeń algebraicznych będących sumą lub różnicą jednomianów (P)

zna zasady krótszego zapisu wyrażeń algebraicznych będących iloczynem lub ilorazem jednomianu i liczby wymiernej (P)

rozumie potrzebę tworzenia wyrażeń algebraicznych (P)

umie stosować oznaczenia literowe nieznanymi wielkościami liczbowymi (P-R)

umie zbudować wyrażenie algebraiczne na podstawie opisu lub rysunku (P-R)

umie zapisać krócej wyrażenia algebraiczne będące sumą lub różnicą jednomianów (P-R)

umie zapisać krócej wyrażenia algebraiczne będące iloczynem lub ilorazem jednomianu i liczby wymiernej (P-R)

umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia po jego przekształceniu (P-R)

umie doprowadzić równanie do prostszej postaci (P-R)

umie zapisać zadanie tekstowe za pomocą równania i rozwiązać je (P-R)

umie wyrazić treść zadania za pomocą równania (P-R)

umie rozwiązać zadanie tekstowe za pomocą równania (P-R)

Wymagania na ocenę dobrą (4)

zna metodę równań równoważnych (R)

rozumie metodę równań równoważnych (R)

umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z obliczaniem wartości wyrażeń (R)

umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z prostymi przekształczeniami algebraicznymi (R)

umie rozwiązać równanie z przekształcaniem wyrażeń (R-D)

umie podać przykład wyrażenia algebraicznego przyjmującego określoną wartość dla danych wartości występujących w nim niewiadomych (R-W)

umie przyporządkować równanie do podanego zdania (R-D)

umie uzupełnić równanie tak, aby spełniała je podana liczba (R)

Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)

umie zbudować wyrażenie algebraiczne (D)

umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z budowaniem wyrażeń algebraicznych (D-W)

umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z obliczaniem wartości wyrażeń algebraicznych (D)
 umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z prostymi przekształceniami algebraicznymi (D-W)
 umie zapisać zadanie w postaci równania (D-W)
 umie wskazać równanie, które nie ma rozwiązania (D)
 umie zapisać zadanie tekstowe za pomocą równania i odgadnąć jego rozwiązanie (D-W)
 umie zapisać zadanie tekstowe za pomocą równania i rozwiązać to równanie (D-W)
 umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe za pomocą równania (D-W)

FIGURY PRZESTRZENNE

Wymagania na ocenę dopuszczającą (2)

zna pojęcia: graniastosłup, ostrosłup, walec, stożek, kula (K)
 zna pojęcia charakteryzujące graniastosłup, ostrosłup, walec, stożek, kulę (K)
 zna cechy prostopadłościanu i sześcianu (K)
 zna pojęcie siatki bryły (K)
 zna wzór i rozumie sposób obliczania pola powierzchni prostopadłościanu i sześcianu (K-P)
 zna cechy charakteryzujące graniastosłup prosty (K)
 zna nazwy graniastosłupów prostych w zależności od podstawy (K)
 zna pojęcie siatki graniastosłupa prostego (K)
 zna pojęcie objętości figury (K)
 zna jednostki objętości (K)
 zna wzór na obliczanie objętości prostopadłościanu i sześcianu (K)
 zna pojęcie ostrosłupa (K)
 zna nazwy ostrosłupów w zależności od podstawy (K)
 zna cechy budowy ostrosłupa (K)
 zna pojęcie siatki ostrosłupa (K)
 rozumie sposób obliczania pola powierzchni graniastosłupa prostego jako pole jego siatki (K)
 rozumie pojęcie miary objętości jako liczby sześcianów jednostkowych (K)
 umie wskazać graniastosłup, ostrosłup, walec, stożek, kulę wśród innych brył (K)
 umie wskazać na modelach wielkości charakteryzujące bryłę (K)
 umie wskazać w prostopadłościanie ściany i krawędzie prostopadłe lub równoległe (K)
 umie wskazać w prostopadłościanie krawędzie o jednakowej długości (K)
 umie obliczyć sumę długości krawędzi prostopadłościanu i sześcianu (K)
 umie wskazać na rysunku siatkę sześcianu i prostopadłościanu (K-P)
 umie rysować siatkę prostopadłościanu i sześcianu (K)
 umie obliczyć pole powierzchni sześcianu (K)
 umie obliczyć pole powierzchni prostopadłościanu (K)
 umie wskazać graniastosłup prosty wśród innych brył (K)
 umie wskazać w graniastosłupie krawędzie o jednakowej długości (K)

umie rysować siatkę graniastosłupa prostego (K-R)
umie podać objętość bryły na podstawie liczby sześciątów jednostkowych (K)
umie obliczyć objętość sześciangu o danej krawędzi (K)
umie obliczyć objętość prostopadłościanu o danych krawędziach (K-P)
umie obliczyć objętość graniastosłupa prostego, którego dane są pole podstawy i wysokość (K)
umie wskazać ostrosłup wśród innych brył (K)
umie wskazać siatkę ostrosłupa (K-D)

Wymagania na ocenę dostateczną (3)

zna wzór na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa prostego (P)
zna i rozumie zależności pomiędzy jednostkami objętości (P-R)
zna wzór na obliczanie objętości graniastosłupa prostego (P)
zna i rozumie różnicę między polem powierzchni a objętością (P)
zna i rozumie zasadę zamiany jednostek objętości (P)
zna i rozumie sposób obliczania pola powierzchni jako pola siatki (P)
umie określić rodzaj bryły na podstawie jej rzutu (P-R)
umie rozwiązać zadanie tekstowe nawiązujące do elementów budowy danej bryły (P-R)
umie określić liczbę ścian, wierzchołków, krawędzi danego graniastosłupa (P)
umie wskazać w graniastosłupie ściany i krawędzie prostopadłe lub równoległe (P)
umie obliczyć objętość graniastosłupa prostego, którego dane są elementy podstawy i wysokość (P-R)
umie zamienić jednostki objętości (P-R)
umie wyrażać w różnych jednostkach tę samą objętość (P-R)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z objętością graniastosłupa (P-R)
umie określić liczbę poszczególnych ścian, wierzchołków, krawędzi ostrosłupa (P)
umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa (P)
umie rozwiązać zadanie tekstowe związane z ostrosłupem (P-R)

Wymagania na ocenę dobrą (4)

zna pojęcie czworościanu foremnego (R)
umie określić cechy bryły powstałej ze sklejenia kilku znanych brył (R-D)
umie rozwiązać zadanie tekstowe dotyczące długości krawędzi prostopadłościanu i sześciangu (R-D)
umie rozwiązać zadanie tekstowe dotyczące pola powierzchni prostopadłościanu złożonego z kilku sześciątów (R-D)
rozumie, że podstawą graniastosłupa prostego nie zawsze jest ten wielokąt, który leży na poziomej płaszczyźnie (R)
umie projektować siatki graniastosłupów w skali (R – D)
umie obliczać pole powierzchni prostopadłościanu o wymiarach wyrażonych w różnych jednostkach (R)
umie rozwiązywać zadania tekstowe z zastosowaniem pól powierzchni graniastosłupów prostych (R-W)
zna i rozumie zależności pomiędzy jednostkami objętości (R – D)
zna i rozumie związek pomiędzy jednostkami długości a jednostkami objętości (R)
umie obliczać objętość i pole powierzchni prostopadłościanu zbudowanego z określonej liczby sześciątów (R)
umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętościami prostopadłościanów (R)

umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z objętościami brył wyrażonymi w litrach lub mililitrach (R – D)
 umie zamieniać jednostki objętości (R – D)
 umie obliczać objętości graniastosłupów prostych o podanych siatkach (R – D)
 umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe nawiązujące do elementów budowy danej bryły (R-W)

Wymagania na ocenę bardzo dobrą (5)

umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z objętością graniastosłupa prostego (D-W)
 umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z ostrosłupem (D-W)
 umie rozwiązywać zadania z treścią dotyczące ścian sześcianu (D – W)
 umie określać cechy graniastosłupa znajdującego się na rysunku (D)
 umie obliczać pola powierzchni graniastosłupów złożonych z sześciąt (D)
 umie stosować zamianę jednostek objętości w zadaniach tekstowych (D – W)
 umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe związane z objętością graniastosłupa prostego (D-W)

Wymagania na ocenę celującą (6)

umie rozwiązać nietypowe zadanie tekstowe dotyczące prostopadłościanu i sześcianu (W)
 umie oceniać możliwość zbudowania z prostopadłościanów zadanego graniastosłupa (W)
 umie wskazać w graniastosłupie ściany i krawędzie prostopadłe lub równoległe (R-W)
 umie rozpoznawać siatki graniastosłupów (W)

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 6 szkoły podstawowej oparte na Programie nauczania biologii – Puls życia autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	1. W królestwie zwierząt	Uczeń: - wymienia wspólne cechy zwierząt - wyjaśnia, czym różnią się zwierzęta kręgowce od bezkręgowych	Uczeń: - przedstawia poziomy organizacji ciała zwierząt - podaje przykłady zwierząt kręgowych i bezkręgowych	Uczeń: - definiuje pojęcia <i>komórka, tkanka, narząd, układ narządów, organizm</i> - na podstawie podręcznika przyporządkowuje podane zwierzę do odpowiedniej grupy systematycznej	Uczeń: - charakteryzuje bezkręgowce i kręgowce - charakteryzuje pokrycie ciała bezkręgowców i kręgowców - podaje przykłady szkieletów bezkręgowców	Uczeń: - prezentuje stopniowo komplikującą się budowę ciała zwierząt - na podstawie opisu przyporządkowuje zwierzę do odpowiedniej grupy systematycznej
	2. Tkanki: nabłonkowa, mięśniowa i nerwowa	- wyjaśnia, czym jest tkanka - wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych - przy pomocy nauczyciela	- wymienia najważniejsze funkcje wskazanej tkanki zwierzęcej - opisuje budowę wskazanej tkanki - przy niewielkiej	- określa miejsca występowania w organizmie omawianych tkanek - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i przy pomocy	- charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych - rozpoznaje na ilustracji rodzaje tkanek zwierzęcych - omawia budowę i sposób funkcjonowania tkanki	- na podstawie ilustracji analizuje budowę tkanek zwierzęcych - wykazuje związek istniejący między budową tkanek zwierzęcych a pełnionymi przez nie

I. Świat zwierząt		przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	nauczyciela rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	mięśniowej • samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	funkcjami • samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych • wykonuje z dowolnego materiału model wybranej tkanki zwierzęcej
	3. Tkanka łączna	- wymienia rodzaje tkanki łącznej - wymienia składniki krwi - przy pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rozpoznaje elementy tkanki widziane pod mikroskopem	- wskazuje rozmieszczenie omawianych tkanek w organizmie - opisuje składniki krwi - przy niewielkiej pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rozpoznaje elementy tkanki widziane pod mikroskopem	- wskazuje zróżnicowanie w budowie tkanki łącznej - omawia funkcje składników krwi - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i przy niewielkiej pomocy nauczyciela rozpoznaje charakterystyczne elementy obserwowanej tkanki	- omawia właściwości i funkcje tkanki kostnej, chrzęstnej i tłuszczowej - charakteryzuje rolę poszczególnych składników morfotycznych krwi - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i na podstawie ilustracji rozpoznaje charakterystyczne elementy obserwowanej tkanki	- wykazuje związek istniejący między budową elementów krwi a pełnionymi przez nie funkcjami - wykonuje mapę mentalną dotyczącą związku między budową poszczególnych tkanek zwierzęcych a pełnionymi przez nie funkcjami - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i na podstawie ilustracji rozpoznaje oraz opisuje elementy tkanki widziane pod mikroskopem
	4. Parzydełkowce – najprostsze zwierzęta tkankowe	- wskazuje miejsce występowania parzydełkowców - rozpoznaje na ilustracji parzydełkowca wśród innych zwierząt	- wymienia cechy budowy parzydełkowców - wyjaśnia, na czym polega rola parzydełek	- porównuje budowę oraz tryb życia polipa i meduzy - rozpoznaje wybrane gatunki parzydełkowców	- charakteryzuje wskazane czynności życiowe parzydełkowców - ocenia znaczenie parzydełkowców w przyrodzie i dla człowieka	- wykazuje związek istniejący między budową parzydełkowców a środowiskiem ich życia - przedstawia tabelę, w której porównuje polipa z meduzą - wykonuje model parzydełkowca
	5. Płazińce – zwierzęta, które mają nitkowate ciało	- wskazuje miejsce występowania płazińców - rozpoznaje na ilustracji tasiemca	- wskazuje na ilustracji elementy budowy tasiemca - wskazuje drogi inwazji tasiemca do organizmu	- omawia przystosowanie tasiemca do pasożytniczego trybu życia - charakteryzuje znaczenie płazińców	- charakteryzuje wskazane czynności życiowe płazińców - omawia sposoby zapobiegania zarażeniu się tasiemcem	- analizuje możliwości zakażenia się chorobami wywoływanymi przez płazińce - ocenia znaczenie

II. Od parzydełkowców do pierścienic			wskazuje na schemacie cyklu rozwojowego tasiemca żywiciela pośredniego	omawia rolę żywiciela pośredniego i ostatecznego w cyklu rozwojowym tasiemca		płazińców w przyrodzie i dla człowieka
	6. Nicienie – zwierzęta, które mają nitkowate ciało	- wskazuje środowisko życia nicieni - rozpoznaje na ilustracji nicienie wśród innych zwierząt	- wskazuje charakterystyczne cechy nicieni - omawia budowę zewnętrzną nicieni - wymienia choroby wywołane przez nicienie	- wskazuje drogi inwazji nicieni do organizmu - wyjaśnia, na czym polega „choroba brudnych rąk”	- charakteryzuje objawy chorób wywołanych przez nicienie - omawia znaczenie profilaktyki	- analizuje możliwości zakażenia się chorobami wywoływanymi przez nicienie - przygotowuje prezentację multimedialną na temat chorób wywoływanych przez nicienie - charakteryzuje znaczenie nicieni w przyrodzie i dla człowieka
	7. Pierścienice – zwierzęta zbudowane z segmentów	- rozpoznaje pierścienice wśród innych zwierząt - wskazuje środowisko życia pierścienic	- wymienia cechy charakterystyczne budowy zewnętrznej pierścienic - wyjaśnia znaczenie szczecinek	- omawia środowisko i tryb życia nereidy oraz pijawki - na żywym okazie dżdżownicy lub na ilustracji wskazuje siodełko i wyjaśnia jego rolę	- wskazuje przystosowania pijawki do pasożytniczego trybu życia - charakteryzuje wskazane czynności życiowe pierścienic	- zakłada hodowlę dżdżownic, wskazując, jak zwierzęta te przyczyniają się do poprawy struktury gleby - ocenia znaczenie pierścienic w przyrodzie i dla człowieka
	8. Cechy stawonogów	- rozpoznaje stawonogi wśród innych zwierząt - wymienia skorupiaki, owady i pajęczaki jako zwierzęta należące do stawonogów - wymienia główne części ciała poszczególnych grup stawonogów	- wymienia miejsca bytowania stawonogów - rozdziela wśród stawonogów skorupiaki, owady i pajęczaki	- wykazuje różnorodność miejsc bytowania stawonogów - przedstawia kryteria podziału stawonogów na skorupiaki, owady i pajęczaki - opisuje funkcje odnóży stawonogów - wyjaśnia, czym jest oskórek	- charakteryzuje wskazane czynności życiowe stawonogów - omawia cechy umożliwiające rozpoznanie skorupiaków, owadów i pajęczaków - wymienia cechy adaptacyjne wskazanej grupy stawonogów - wyjaśnia, czym jest oko złożone	- przedstawia różnorodność budowy ciała stawonogów oraz ich trybu życia, wykazując jednocześnie ich cechy wspólne - analizuje cechy adaptacyjne stawonogów, umożliwiające im opanowanie różnych środowisk
	9. Skorupiaki – stawonogi, które mają twardy pancerz	- wymienia główne części ciała skorupiaków - wskazuje środowiska	wymienia cztery grupy skorupiaków	nazywa poszczególne części ciała u raka stawowego	wykazuje związek między budową skorupiaków a środowiskiem ich życia	charakteryzuje znaczenie skorupiaków w przyrodzie i dla człowieka

III. Stawonogi i mięczaki		występowania skorupiaków • rozpoznaje skorupiaki wśród innych stawonogów				
	10. Owady – stawonogi zdolne do lotu	- wymienia elementy budowy zewnętrznej owadów - wylicza środowiska życia owadów - rozpoznaje owady wśród innych stawonogów	- wskazuje charakterystyczne cechy budowy wybranych gatunków owadów - na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów dla człowieka	- na kilku przykładach omawia różnice w budowie owadów oraz ich przystosowania do życia w różnych środowiskach - na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów dla człowieka	- wykazuje związek istniejący między budową odnóży owadów a środowiskiem ich życia - na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów w przyrodzie i dla człowieka	analizuje budowę narządów gębowych owadów i wykazuje jej związek z pobieranym pokarmem
	11. Pajęczaki – stawonogi, które mają cztery pary odnóży	- wymienia środowiska występowania pajęczaków - rozpoznaje pajęczaki wśród innych stawonogów	- wskazuje charakterystyczne cechy budowy zewnętrznej pajęczaków - omawia sposób odżywiania się pajęczaków	- na podstawie cech budowy zewnętrznej pajęczaków przyporządkowuje konkretne okazy do odpowiednich gatunków - na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe pajęczaków	- omawia sposoby odżywiania się pajęczaków na przykładzie wybranych przedstawicieli - charakteryzuje odnóża pajęczaków	- ocenia znaczenie pajęczaków w przyrodzie i dla człowieka - analizuje elementy budowy zewnętrznej pajęczaków i wykazuje ich przystosowania do środowiska życia
	12. Mięczaki – zwierzęta, które mają muszlę	- wymienia miejsca występowania mięczaków - wskazuje na ilustracji elementy budowy ślimaka	- omawia budowę zewnętrzną mięczaków - wskazuje na ilustracjach elementy budowy mięczaków	na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe mięczaków	- wykazuje różnice w budowie ślimaków, małży i głowonogów - omawia znaczenie mięczaków w przyrodzie i dla człowieka	- rozpoznaje na ilustracji gatunki ślimaków - konstruuje tabelę, w której porównuje trzy grupy mięczaków
	13. Ryby – kręgowce środowisk wodnych	- wskazuje wodę jako środowisko życia ryb - rozpoznaje ryby wśród innych zwierząt kręgowych	- na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną ryb - nazywa i wskazuje położenie płetw - opisuje proces wymiany gazowej u ryb	- na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe ryb - przyporządkowuje wskazany organizm do ryb na podstawie znajomości ich cech charakterystycznych	- wyjaśnia, na czym polega zmienność ciepłoty ryb - omawia sposób rozmnażania ryb, wyjaśniając, czym jest tarło	omawia przystosowania ryb w budowie zewnętrznej i czynnościach życiowych do życia w wodzie

IV. Kręgowce zmiennocieplne	14. Przegląd i znaczenie ryb	określa kształty ciała ryb w zależności od różnych miejsc ich występowania	- podaje przykłady zdobywania pokarmu przez ryby - wyjaśnia, czym jest ławica i plankton	kilkoma przykładami ilustruje strategie zdobywania pokarmu przez ryby	omawia znaczenie ryb w przyrodzie i dla człowieka	wykazuje związek istniejący między budową ryb a miejscem ich bytowania
	15. Płazy – kręgowce środowisk wodno-łądowych	- wskazuje środowisko życia płazów - wymienia części ciała płazów	- na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną płaza - wymienia stadia rozwojowe żaby	- charakteryzuje przystosowania płazów do życia w wodzie i na lądzie - omawia wybrane czynności życiowe płazów	- omawia cykl rozwojowy żaby i wykazuje jego związek z życiem w wodzie i na lądzie - rozpoznaje przedstawicieli płazów wśród innych zwierząt, wskazując na ich charakterystyczne cechy	- wyjaśnia, w jaki sposób przebiega wymiana gazowa u płazów, wykazując związek z ich życiem w dwóch środowiskach - wykazuje związek istniejący między trybem życia płazów a ich zmiennocieplnością
	16. Przegląd i znaczenie płazów	rozpoznaje na ilustracji płazy ogoniaste, beznogie i bezogonowe	- podaje przykłady płazów żyjących w Polsce - wymienia główne zagrożenia dla płazów	- rozpoznaje na ilustracji płazy ogoniaste, bezogonowe i beznogie - omawia główne zagrożenia dla płazów	- charakteryzuje płazy ogoniaste, bezogonowe i beznogie - wskazuje sposoby ochrony płazów	- ocenia znaczenie płazów w przyrodzie i dla człowieka - wykonuje portfolio lub prezentację multimedialną na temat płazów żyjących w Polsce
	17. Gady – kręgowce, które opanowały ląd	- wymienia środowiska życia gadów - omawia budowę zewnętrzną gadów	- wyjaśnia związek istniejący między występowaniem gadów a ich zmiennocieplnością - rozpoznaje gady wśród innych zwierząt	- opisuje przystosowania gadów do życia na lądzie - omawia tryb życia gadów	- charakteryzuje rozmnażanie i rozwój gadów - analizuje przebieg wymiany gazowej u gadów	- analizuje pokrycie ciała gadów w kontekście ochrony przed utratą wody - wykazuje związek między sposobem rozmnażania gadów a środowiskiem ich życia
	18. Przegląd i znaczenie gadów	rozpoznaje na ilustracji jaszczurki, krokodyle, węże i żółwie	- określa środowiska życia gadów - podaje przyczyny zmniejszania się populacji gadów	- omawia sposoby zdobywania pokarmu przez gady - wskazuje sposoby ochrony gadów	- charakteryzuje gady występujące w Polsce - wyjaśnia przyczyny wymierania gadów i podaje sposoby zapobiegania zmniejszaniu się ich populacji	- ocenia znaczenie gadów w przyrodzie i dla człowieka - wykonuje portfolio lub prezentację multimedialną na temat gadów żyjących w Polsce
	19. Ptaki – kręgowce zdolne	wymienia różnorodne siedliska występowania	rozpoznaje rodzaje piór	omawia przystosowania ptaków do lotu	analizuje budowę piór ptaków w związku z	wykazuje związek istniejący między

V. Kręgowce stałocieplne	do lotu	ptaków • na żywym okazie lub na ilustracji wskazuje cechy budowy ptaków	- wymienia elementy budowy jaja - wskazuje ptaki jako zwierzęta stałocieplne - rozpoznaje ptaki wśród innych zwierząt, wskazując ich charakterystyczne cechy	- omawia budowę piór - wyjaśnia proces rozmnażania i rozwój ptaków	pełnioną przez nie funkcją - wykazuje związek istniejący między wymianą gazową a umiejętnością latania ptaków - wyjaśnia proces rozmnażania i rozwoju ptaków	przebiegiem wymiany gazowej a przystosowaniem ptaków do lotu • na ilustracji lub podczas obserwacji w terenie rozpoznaje gatunki ptaków zamieszkujących najbliższą okolicę
	20. Przegląd i znaczenie ptaków	• podaje przykłady ptaków żyjących w różnych środowiskach	• wymienia pozytywne znaczenie ptaków w przyrodzie	- omawia znaczenie ptaków w przyrodzie i dla człowieka - wskazuje zagrożenia dla ptaków	- wykazuje związek istniejący między wielkością i kształtem dziobów ptaków a rodzajem spożywanego pokarmu - omawia sposoby ochrony ptaków	- wykazuje związek między stałocieplnością ptaków a środowiskiem i trybem ich życia - korzysta z klucza do oznaczania popularnych gatunków ptaków
	21. Ssaki – kręgowce, które karmią młode mlekiem	- wskazuje środowiska występowania ssaków - na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną ssaków	- wykazuje zróżnicowanie siedlisk zajmowanych przez ssaki - określa ssaki jako zwierzęta stałocieplne - wymienia wytwory skóry ssaków	- na ilustracji lub na żywym obiekcie wskazuje cechy charakterystyczne i wspólne dla ssaków - wyjaśnia, że budowa skóry ssaków ma związek z utrzymywaniem przez nie stałocieplności - omawia proces rozmnażania i rozwój ssaków	- opisuje przystosowania ssaków do różnych środowisk życia - charakteryzuje opiekę nad potomstwem u ssaków - identyfikuje wytwory skóry ssaków	- analizuje związek zachodzący między wymianą gazową ssaków a zróżnicowanymi środowiskami ich występowania i ich życiową aktywnością - analizuje funkcje skóry w aspekcie różnorodności siedlisk zajmowanych przez ssaki
	22. Przegląd i znaczenie ssaków	• wymienia przystosowania ssaków do zróżnicowanych środowisk ich bytowania	- wykazuje zależność między budową morfologiczną ssaków a zajmowanym przez nie siedliskiem - nazywa wskazane zęby ssaków	- rozpoznaje zęby ssaków i wyjaśnia ich funkcje - wyjaśnia znaczenie ssaków dla przyrody	- omawia znaczenie ssaków dla człowieka - wymienia zagrożenia dla ssaków	- analizuje zagrożenia ssaków i wskazuje sposoby ich ochrony - wykazuje przynależność człowieka do ssaków

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 6

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	cena bardzo dobra	ocena celująca
1. Współrzędne geograficzne				
Uczeń: - wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią - podaje symbole międzynarodowe oznaczające kierunki geograficzne - wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne	Uczeń: - wymienia cechy południków i równoleżników - podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa</i>	Uczeń: - odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie - odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych	Uczeń: - określa położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy - wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej - wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze	- oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi - oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi
2. Ruchy Ziemi				
Uczeń: - wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym - wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej - wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi - wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> - określa czas trwania ruchu obrotowego - demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli - wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi - demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli - wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku - wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa</i> - podaje różnicę między gwiazdą a planetą - wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi - omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego - podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi - wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie	Uczeń: - rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji - opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą - omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji - omawia przebieg linii zmiany daty - przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji - wymienia następstwa ruchu obiegowego i obrotowego Ziemi - wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi	Uczeń: - opisuje budowę Układu Słonecznego - wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji - określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej - wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej - charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku	Uczeń: - wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych - określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych - wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca - wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi

3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy				
Uczeń: • określa położenie Europy na mapie świata • wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie • wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją • wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii • wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej • wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego • podaje liczbę państw Europy • wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy (uwzględniając omawiane) i ich stolice • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia • wymienia starzejące się kraje Europy • wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej • wymienia główne języki i religie występujące w Europie • wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy	Uczeń: • omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją • wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy • wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie • opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i> • przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych • omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów • wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. • omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności • przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów • charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej • wymienia przyczyny migracji ludności • wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie • wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego • wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata • porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów	Uczeń: • opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje położenie Islandii względem płyty litosfery na podstawie mapy geologicznej • wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej • omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych • podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie • charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy • analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy • przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie • omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie • przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście • omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map	Uczeń: • porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy • wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii • omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii • omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie • omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy • porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się • przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy • przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności • porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie	Uczeń: • wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji • wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyty litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii • wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu • podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych • przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy • analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy • opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy • omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy • ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów • ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii
4. Gospodarka Europy				

Uczeń: - wymienia zadania i funkcje rolnictwa - wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> - wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy - wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier - wymienia zadania i funkcje przemysłu - wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe - podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu - rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii - wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii	Uczeń: - przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych - wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji - podaje przykłady działań nowoczesnego przemysłu we Francji - wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie - podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni - omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii - wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych	Uczeń: - omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie - omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów - wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji - omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu - omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki	Uczeń: - porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów - wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji - charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji - przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych - omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej	Uczeń: - wyjaśnia, dlaczego w Europie występują korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa - przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju nowoczesnego rolnictwa w Europie - omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji - analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
5. Sąsiedzi Polski				
Uczeń: - wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego - wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię - wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji - wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji - wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi - przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi - omawia położenie geograficzne	Uczeń: - omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce - wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe - rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach - przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii - wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki - wskazuje na mapie obszary, nad	Uczeń: - omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w. - analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej - omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji - omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej - podaje czynniki wpływające na	Uczeń: - przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii - charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy - porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji - opisuje przykłady atrakcji turystycznych i rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji na podstawie fotografii - porównuje walory przyrodnicze Litwy	Uczeń: - omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii - udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych - udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym - projektuje wycieczkę na Litwę i Białoruś, posługując się różnymi mapami - analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie

2.1. Kartka w kratkę. Wprowadzenie do programu MS Excel	7. Kartka w kratkę. Wprowadzenie do programu MS Excel	- wprowadza dane do komórek - zmienia szerokość kolumn	formatuje komórki	- dodaje arkusze do skoroszytu - kopiuje i wkleja dane do różnych arkuszy	- zmienia nazwy arkuszy - zmienia kolory kart arkuszy	przygotowuje tabelę z danymi określonymi przez nauczyciela, wykazując się estetyką i dbałością o szczegóły oraz wykorzystując dodatkowe narzędzia, np. Scal i wyśrodkuj
2.2. Porządki w komórce. O formatowaniu i sortowaniu danych	8. Porządki w komórce. O formatowaniu i sortowaniu danych	zmienia krój, kolor i wielkość czcionki użytej w komórkach	wykorzystuje automatyczne wypełnianie, aby wstawić do tabeli kolejne liczby	porządkuje dane w tabeli według określonych wytycznych	- używa formatowania warunkowego, aby wyróżnić określone wartości - porządkuje dane w tabeli według więcej niż jednego kryterium	- wykorzystuje formatowanie warunkowe oraz sortowanie danych do czytelnego przedstawienia informacji - korzysta z opcji Filtruj, aby pokazać określone dane
2.3. Budżet kieszonkowy. Proste obliczenia w programie MS Excel	9. i 10. Budżet kieszonkowy. Proste obliczenia w programie MS Excel	tworzy formuły do obliczeń	w formułach wykorzystuje adresy komórek	wykonuje obliczenia, korzystając z funkcji SUMA oraz ŚREDNIA	korzysta z arkusza kalkulacyjnego w codziennym życiu, np. do tworzenia własnego budżetu	wykorzystuje arkusz kalkulacyjny w sytuacjach nietypowych, np. do obliczania wskaźnika masy ciała (BMI)
2.4. Demokratyczne wybory. O tworzeniu wykresów	11. i 12. Demokratyczne wybory. O tworzeniu wykresów	prezentuje dane na wykresie	zmienia wygląd wykresu	dodaje lub usuwa elementy wykresu	dobiera typ wykresu do rodzaju prezentowanych danych	analizuje dane przedstawione na wykresie i je opisuje

2.5. Razem w chmurach. Zebranie i opracowanie danych – zadanie projektowe	13. i 14. Razem w chmurach. Zebranie i opracowanie danych – zadanie projektowe	- zapisuje dane w arkuszu kalkulacyjnym - tworzy formuły - wykorzystuje funkcje arkusza kalkulacyjnego - prezentuje dane na wykresie - tworzy dokumenty w chmurze - udostępnia innym dokumenty utworzone w chmurze - współpracuje z innymi nad dokumentem zapisanym w chmurze - gromadzi w chmurze materiały do projektu zespołowego				
--	--	---	--	--	--	--

Dział 3. Po nitce do kłębka. Rozwiązywanie problemów za pomocą programu Scratch

3.1. Razem możemy więcej. O społeczności użytkowników Scratcha	15. i 16. Razem możemy więcej. O społeczności użytkowników Scratcha	wykorzystuje serwis https://scratch.mit.edu do budowania skryptów w programie Scratch	zakłada konto w serwisie https://scratch.mit.edu	udostępnia własne skrypty w serwisie https://scratch.mit.edu	korzysta z projektów umieszczonych w serwisie https://scratch.mit.edu, modyfikując je według własnych pomysłów	zakłada z koleżankami i kolegami z klasy studio na stronie https://scratch.mit.edu i wspólnie z nimi tworzy projekty w Scratchu
3.2. Do biegu, gotowi, start! Komunikaty w programie Scratch	17. i 18. Do biegu, gotowi, start! Komunikaty w programie Scratch	buduje skrypty określające reakcję duszka na kliknięcie	przygotowuje projekt gry, opisuje jej zasady	- buduje skrypt powodujący nadanie komunikatu - programuje skutek odebrania komunikatu	tworzy prostą grę zręcznościową	edytuje utworzoną grę, dodając wymyślone przez siebie elementy

3.3. Co jest naj...	19. i 20. Co jest naj...	tworzy zmienne	buduje skrypty nadające	wykorzystuje	buduje skrypty	buduje skrypt obliczający średnią ocen z
----------------------------	--------------------------	--	---	--	--	--

O wyszukiwaniu najmniejszej i największej liczby	O wyszukiwaniu najmniejszej i największej liczby	i wykorzystuje je w budowanych skryptach	zmiennym różne wartości	w budowanych skryptach bloki z napisem „powtórz” oraz z napisem „jeżeli”	wyszukujące największą oraz najmniejszą liczbę w podanym zbiorze	dowolnego przedmiotu
3.4. Trafiony, zatopiony. Jak wyszukać podany element w zbiorze?	21. i 22. Trafiony, zatopiony. Jak wyszukać podany element w zbiorze?	• wykorzystuje blok z napisem „zapytaj” w budowanych skryptach i zapisuje odpowiedzi użytkownika jako wartość zmiennej	• sprawdza spełnienie określonych warunków, wykorzystując bloki z kategorii Wyrażenia	• buduje skrypty sprawdzające więcej niż jeden warunek	• buduje skrypt wyszukujący w zbiorze konkretną liczbę	• tworzy w Scratchu grę logiczną wykorzystującą losowanie liczb
Dział 4. Malowanie na warstwach. Poznajemy program GIMP						
4.1. Tort ma warstwy i cebula ma warstwy. O tworzeniu grafik z wykorzystaniem warstw	23. i 24. Tort ma warstwy i cebula ma warstwy. O tworzeniu grafik z wykorzystaniem warstw	• tworzy proste rysunki, wykorzystując podstawowe narzędzia z przybornika programu	• pracuje na warstwach	• zmienia ustawienia narzędzi w programie GIMP	• modyfikuje stopień krycia warstw, aby uzyskać określony efekt	• podczas pracy w programie GIMP wykazuje się wysokim poziomem estetyki • świadomie wykorzystuje warstwy przy tworzeniu obrazów
4.2. Zdjęć cięcie-gięcie. Elementy retuszu i fotomontażu zdjęć	25., 26. i 27. Zdjęć cięcie-gięcie. Elementy retuszu i fotomontażu zdjęć	• zmienia ustawienia kontrastu i jasności zdjęć	• kopiuje fragmenty obrazu i wkleja je na różne warstwy	• rozmazuje fragmenty obrazu za pomocą narzędzia Rozmycie Gaussa	• wykorzystuje warstwy do tworzenia fotomontaży	• tworzy w programie GIMP skomplikowane fotomontaże, np. wkleja własne zdjęcia do obrazów pobranych z internetu
4.3. Czar szkolnych lat. Przygotowanie pamiątkowego obrazu – zadanie projektowe	28. i 29. Czar szkolnych lat. Przygotowanie pamiątkowego obrazu – zadanie projektowe	• tworzy obrazy w programie GIMP • wykorzystuje warstwy podczas pracy w programie GIMP • wykorzystuje chmurę i pocztę elektroniczną do pracy nad projektem				

Wymagania edukacyjne i kryteria oceniania z plastyki

Podręcznik dla klas IV, V, VI, VII do plastyki „Do dzieła” Jadwiga Lukas, Krystyna Onak, wydawnictwo Nowa Era

1. Kryteria ocen z plastyki

Dokonując oceny z plastyki uwaga zwracana jest na:

- Zaangażowanie w działania plastyczne i aktywny w nich udział.
- Indywidualny wkład pracy.
- Przygotowanie do zajęć.

- Wysiłek wkładany przez ucznia i wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki przedmiotu.
- Poziom uzdolnień i predyspozycji plastycznych ucznia.
- Poziom wiedzy i umiejętności w zakresie różnych form aktywności plastycznej i wiadomości z teorii plastyki.
- Podejmowanie przez ucznia dodatkowych działań plastycznych, udział w konkursach, włączanie się w życie artystyczne szkoły.

2. Zasady oceniania uczniów.

- Zgodność z tematem, bogactwo treści.
- Pomysłowość, oryginalność.
- Ocenie podlegają prace wykonane tylko przez ucznia.
- Dwa razy w semestrze można być nieprzygotowanym do zajęć- dotyczy braku podręcznika, materiałów.

3. Szczegółowe kryteria ocen

- Ocena celująca – 6
 - czynny udział w zajęciach, wykonywanie ćwiczeń i prac plastycznych w sposób kompletny, estetyczny i zgodny z tematem,
 - pełne przyswojenie wiadomości objętych programem,
 - czynny udział w konkursach szkolnych oraz poza nią,
 - prawidłowa organizacja pracy,
 - wszystkie prace oddane w terminie, oddanie wszystkich prac.
- Ocena bardzo dobra – 5
 - czynny udział w zajęciach lekcyjnych,
 - pełne przyswojenie wiadomości objętych programem nauczania,

- prawidłowa organizacja pracy,
 - wszystkie prace oddane w terminie,
 - przygotowanie do zajęć.
-
- Ocena dobra – 4
 - przyswojenie wiedzy i umiejętności oraz wykorzystywanie ich w zadaniach objętych programem nauczania,
 - prace staranne i estetyczne,
 - zabieranie głosu w dyskusjach podczas lekcji.
-
- Ocena dostateczna – 3
 - prace niestaranne i nieestetyczne,
 - podstawowe opanowanie materiału zawartego w programie nauczania,
 - trudności z zastosowaniem, wykorzystaniem wiedzy teoretycznej podczas wykonywania pracy.
-
- Ocena dopuszczająca – 2
 - brak zaangażowania w pracę na lekcji,
 - zgodne z tematem, ale nieestetyczne wykonanie prac plastycznych,
 - częste nieprzygotowanie do zajęć,
 - spore braki w wiadomościach.
-
- Ocena niedostateczna – 1
 - brak zaangażowania i chęci do pracy,

- notoryczne nieprzygotowanie do zajęć,
- nieterminowe oddawanie prac do oceny,
- nieopanowanie wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej.

4. Wymagania podstawowe i ponadpodstawowe

KLASA VI

a) Wymagania podstawowe:

- Wyjaśnia czym się różni oryginalne dzieło sztuki od kopii i reprodukcji, tłumaczy, czym jest falsyfikat
- Definiuje plagiat i piractwo
- Tłumaczy, czym jest światłocień
- Stosuje w swojej pracy światłocień
- Wykonuje przedmiot użytkowy, korzystając z podanych propozycji
- Wyjaśnia, czym jest perspektywa, na czym polega stosowanie perspektywy
- Wymienia cechy poszczególnych perspektyw
- Tworzy pracę plastyczną z zadaną perspektywą
- Charakteryzuje rysunek jako dziedzinę sztuki
- Wymienia narzędzia rysunkowe, podaje rodzaje rysunku
- Wykonuje rysunek
- Charakteryzuje malarstwo jako dziedzinę sztuki
- Wymienia techniki malarskie, stosuje różne narzędzia malarskie

- Omawia wybrany rodzaj malarstwa
- Wymienia typowe cechy obrazów zaliczanych do impresjonizmu i symbolizmu
- Tworzy w wybranej technice plastycznej pracę inspirowaną sztuką impresjonizmu i symbolizmu
- Charakteryzuje grafikę jako dziedzinę sztuki
- Wymienia narzędzia stosowane w grafice
- Wykonuje prostą odbitkę w technice wybranego druku
- Charakteryzuje rzeźbę jako dziedzinę sztuki
- Podaje rodzaje rzeźby
- Charakteryzuje architekturę jako dziedzinę sztuki
- Podaje przykłady architektury o różnym przeznaczeniu
- Wymienia typowe cechy nowoczesnej architektury
- Tłumaczy, czym jest sztuka użytkowa
- Omawia etapy projektowania
- Sytuuje styl secesyjny w czasie

b) Wymagania ponadpodstawowe:

- Określa czego dotyczy prawo autorskie
- Tłumaczy, na czym polega prawo cytatu, zasady wizerunku, znaczenia własności intelektualnej
- Tłumaczy, czym jest modelunek światłocieniowy
- Określa znaczenie światła w fotografii i filmie
- Stosuje światłocien w działaniach plastycznych odpowiednio do tematu i charakteru pracy
- Projektuje i tworzy ozdobę według własnego pomysłu, twórczo wykorzystując możliwości wyrazu stwarzane przez różnorodne barwy, kształty, faktury i kompozycje

- Określa rolę perspektywy w dziełach różnych dziedzin
- Omawia, na czym polegają układy rzędowy i kulisowy
- Twórczo stosuje perspektywę rzędową i kulisową w działaniach plastycznych
- Omawia rodzaje perspektywy zbieżnej
- Tłumaczy zasady skrótu perspektywicznego
- Stosuje zasady tworzenia perspektywy powietrznej i barwnej
- Analizuje wybrane dzieła sztuki malarskiej pod kątem zastosowanej perspektywy powietrznej i barwnej
- Wskazuje różnice między perspektywą aksonometryczną a zbieżną, omawia ich cechy na przykładzie wybranych reprodukcji
- Omawia rodzaje i funkcje rysunku
- Wskazuje różnice między szkicem a namalowanym na jego podstawie obrazem
- Wyraża własną opinię na temat analizowanego dzieła rysunkowego
- Właściwie dobiera narzędzia rysunkowe do zadanego tematu
- Omawia środki wyrazu w malarstwie
- Wskazuje różnice między malarstwem dawnym a współczesnym
- Omawia tematy malarstwa na podstawie reprodukcji obrazów zamieszczonych w podręczniku
- Wyraża własną opinię na temat analizowanego dzieła malarskiego
- Stosuje różne techniki malarskie
- Określa ramy czasowe impresjonizmu i symbolizmu
- Rozpoznaje i omawia cechy dzieł sztuki impresjonizmu i symbolizmu
- Omawia etapy pracy w technice druku wklęsłego i wypukłego
- Podaje rodzaje grafiki ze względu na użytą matrycę
- Opisuje rolę grafiki jako dziedziny sztuki

- Wskazuje różnice między grafiką dawną a współczesną
- Wyraża własną opinię na temat analizowanych dzieł graficznych
- Twórczo wykorzystuje w działaniach plastycznych technikę druku wklęsłego i wypukłego
- Wykonuje projekt graficzny na zadany temat
- Omawia cechy różnych rodzajów rzeźb na podstawie wybranych przykładów
- Tłumaczy, czym się różni rzeźba od płaskorzeźby
- Omawia i porównuje rzeźby realistyczne i abstrakcyjne
- Wyraża własną opinię na temat analizowanej pracy rzeźbiarskiej
- Określa formę i funkcję budowli na podstawie wskazanej reprodukcji
- Porównuje znaczenie terminów: architektura krajobrazu, mała architektura, architektura wnętrz
- Tworzy projekt budowli
- Wykonuje pracę plastyczną według własnego pomysłu
- Określa ramy czasowe nowoczesnej architektury
- Rozpoznaje budowle zaliczane do nowoczesnej architektury
- Tworzy w określonej technice plastycznej pracę inspirowaną nowoczesną architekturą
- Analizuje i porównuje przedmioty pod kątem ich funkcjonalności i estetyki
- Samodzielnie przygotowuje projekt przedmiotu
- Określa ramy czasowe secesji
- Rozpoznaje wytwory sztuki secesyjnej

Technika

OBSZARY PODLEGAJĄCE OCENIE

Ponieważ program nauczania DZIAŁAJ Z JAWI oparty jest głównie na realizacji projektów

technicznych typu wytwórczego, więc ocenie podlegać będą głównie zadania praktyczne. Każdy projekt polega na wykonaniu wytworu technicznego (marionetki, katamaranu) według określonego planu.

Dla ucznia sprowadza się on do następujących działań:

1. czynności przygotowawcze –z wykorzystaniem kart pracy odnoszących się do danego projektu:

- a. planowanie pracy,
- b. czytanie rysunku technicznego;

2. czynności technologiczne –dostosowane do charakteru wytwarzanego przedmiotu:

- a. trasowanie –przenoszenie wymiarów na materiał,
- b. przerzynanie,
- c. wiercenie otworów,
- d. piłowanie (szlifowanie),
- e. montaż;

3. utrzymanie zgodności kształtu przedmiotu z rysunkiem technicznym;

4. przestrzeganie zasad bhp.

Czynności te są ocenianie, a ocena jest wpisywana przez nauczyciela w odpowiednie miejsce na karcie pracy.

Dodatkowo ocenie podlega.

- 1. Wiedza teoretyczna objęta programem nauczania.
- 2. Umiejętność zastosowania wiadomości teoretycznych w praktyce.
- 3. Umiejętności wykonania dokumentacji technicznej.
- 4. Estetyka wykonania dokumentacji technicznej.
- 5. Umiejętność znalezienia rozwiązania w sytuacjach nowych.
- 6. Aktywność i kreatywność własna ucznia.
- 7. Umiejętność pracy w małych grupach oraz w zespole.
- 8. Zaangażowanie i aktywność na lekcji.

1. Przy ocenianiu zajęć praktycznych będą brane pod uwagę:

- a. przygotowanie stanowiska pracy i przestrzeganie zasad BHP,
- b. organizacja pracy,
- c. ład i porządek na stanowisku pracy,
- d. sprawność w posługiwaniu się narzędziami,
- e. oszczędne gospodarowanie materiałami,
- f. estetyka wykonywanej pracy,
- g. samodzielność pracy.

2. Przy ocenianiu prac dodatkowych będą brane pod uwagę:

- a. pomysłowość, inwencja twórcza i nowatorstwo,
- b. samodzielność, zaangażowanie oraz ilość włożonej pracy,
- c. różnorodność zastosowania materiałów.

KRTERIA OCENIANIA

Stopień celujący powinien otrzymać uczeń, który:

- a. zdobył wiadomości i umiejętności wykraczające poza program nauczania;
- b. proponuje nowatorskie rozwiązania lub wykraczające poza program nauczania;
- c. osiąga sukcesy w konkursach technicznych;

Stopień bardzo dobry powinien otrzymać uczeń, który:

- a. opanował w pełni treści programowe, samodzielnie wyjaśnia zjawiska i procesy, rozumie zależności;
- b. w pełni wykorzystuje wiadomości i umiejętności do rozwiązywania zadań problemowych;
- c. bierze udział w konkursach technicznych;
- d. właściwie organizuje stanowisko pracy, przestrzega zasad bhp;
- e. sprawnie posługuje się narzędziami i przyborami, poprawnie wykonuje operacje technologiczne.

Stopień dobry powinien otrzymać uczeń, który:

- a. opanował w stopniu zadawalającym wiadomości określone programem nauczania;
- b. umie wykorzystać wiadomości i umiejętności do rozwiązywania zadań teoretycznych i praktycznych;
- c. stosuje zasady dotyczące organizacji i bezpieczeństwa pracy, racjonalnie wykorzystuje czas pracy;
- d. poprawnie posługuje się narzędziami i przyborami, w stopniu zadawalającym opanował umiejętności technologiczne.

Stopień dostateczny powinien otrzymać uczeń, który:

- a. opanował wiadomości na poziomie podstaw programowych;
- b. umie wykorzystać wiadomości i umiejętności do rozwiązywania zadań teoretycznych i praktycznych o średnim stopniu trudności;
- c. przeważnie stosuje zasady dotyczące organizacji i bezpieczeństwa pracy, mało efektywnie wykorzystuje czas pracy;
- d. popełnia błędy w posługiwaniu się narzędziami i przyborami, w stopniu średnim opanował operacje technologiczne.

Stopień dopuszczający powinien otrzymać uczeń, który:

- a. ma braki w wiedzy na poziomie podstaw programowych;
- b. rozwiązuje zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności;
- c. ma trudności z poprawną organizacją pracy, wykazuje brak samodzielności;
- d. posługuje się tylko prostymi narzędziami i przyborami, z pomocą nauczyciela wykonuje proste operacje technologiczne.
- e. rozwiązuje zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności;
- f. wykazuje brak samodzielności;

g. posługuje się tylko prostymi narzędziami i przyborami, z pomocą nauczyciela wykonuje proste operacje technologiczne.

Stopień niedostateczny powinien otrzymać uczeń, który:

- a. nie opanował wiadomości określonych programem nauczania;
- b. nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych i praktycznych o niewielkim stopniu trudności;
- c. nie potrafi zorganizować stanowiska pracy;
- d. nie przestrzega zasad bhp;
- e. nie posiadał umiejętności posługiwania się prostymi narzędziami

Muzyka

Przedmiotowy system oceniania z muzyki w kl. V i VI w związku z realizacją programu nauczania:

„Klucz do muzyki”, Katarzyny Jakóbczak – Drażek, Urszuli Smoczyńskiej, Agnieszki Sołtysik, wyd. WSiP.

1. Uczeń jest oceniany za: **śpiewanie** piosenek w grupie i solo, **grę** na flecie (flażolecie) i na instrumentach perkusyjnych, **sluchanie muzyki** na lekcji, pewne **formy ruchowe**, zaangażowanie w **ćwiczeniach twórczych**, wiadomości z zakresu programu.

Dodatkową ocenę może uzyskać, gdy aktywnie uczestniczy w wydarzeniach muzycznych (chodzi na koncerty, należy do chóru, zespołu muzycznego itp.).

2. Uczeń jest przygotowany do lekcji, gdy posiada: **podręcznik, zeszyt ćwiczeń, flet - (flażolet)**.

3. W każdym semestrze uczeń może przed lekcją zgłosić **trzy nieprzygotowania**. Każde następne będzie równoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej. Sumiennosc będzie oceniona i wyrażona w postaci dodatkowej oceny na koniec semestru.

4. Na uzupełnienie wszelkich zaległości spowodowanych nieobecnością uczeń ma czas nie dłuższy niż **dwa tygodnie**.

5. Wymagania stawiane uczniom (podstawowe i ponadpodstawowe) wynikają bezpośrednio z realizacji materiału zawartego w cyklu *Klucz do muzyki*.

Zakłada się, że uczeń spełniający wymagania podstawowe w pełnym zakresie otrzyma ocenę **dostateczną**, a w niepełnym – **dopuszczającą**.

Uczeń, który w pełni opanuje materiał podstawowy i ponadpodstawowy, otrzyma ocenę **bardzo dobrą**, a w niepełnym – **dobrą**.

Uczeń, który nie podejmie żadnej działalności i ma wyraźnie lekceważący stosunek do przedmiotu, może otrzymać ocenę **niedostateczną**.

Uczeń otrzymuje ocenę **celującą**, gdy:

- opanował wiedzę muzyczną na poziomie wykraczającym poza program nauczania,
- wybija się wiedzą, aktywnie uczestniczy w wydarzeniach muzycznych (koncertuje, jest uczestnikiem chóru, zespołu muzycznego itp.),
- reprezentuje szkołę podczas konkursów, festiwali muzycznych i osiąga w nich sukcesy,
- bierze aktywny udział w życiu artystycznym i kulturalnym szkoły i społeczności lokalnej,
- jest kreatywny: tworzy nietypowe rozwiązania, wymyśla własne kompozycje,

- z własnej woli podejmuje się dodatkowych zadań. Uczeń otrzymuje ocenę **bardzo dobrą**, gdy:
- w pełni przyswoił wiadomości objęte programem nauczania,
- gra na instrumentach utwory przewidziane programem nauczania, prawidłowo pod względem melodycznym i rytmicznym,
- śpiewa indywidualnie i w grupie, prawidłowo pod względem emisyjnym, intonacyjnym i dykcyjnym,
- pracuje samodzielnie,
- jest zawsze przygotowany do zajęć,
- zawsze bierze aktywny udział w zajęciach.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- przyswoił zdecydowaną większość wiadomości objętych programem,
- gra na instrumentach utwory przewidziane programem nauczania, zdarzają mu się nieliczne pomyłki melodyczne i rytmiczne, przy pomocy nauczyciela podejmuje trud ich poprawienia,
- śpiewa w grupie, stara się o prawidłowość wykonania pod względem emisyjnym, intonacyjnym i dykcyjnym,
- prawie zawsze jest przygotowany do zajęć,
- prawie zawsze bierze aktywny udział w zajęciach.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- przyswoił przynajmniej połowę materiału objętego programem nauczania,

- podejmuje próby gry na instrumentach, zdarzają mu się liczne pomyłki, nie podejmuje trudu ich poprawienia,
- czasami śpiewa w grupie,
- dość często jest nieprzygotowany do zajęć,
- czasami bierze aktywny udział w zajęciach,
- nie pracuje samodzielnie.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- w niewielkim stopniu opanował wiadomości objęte programem nauczania,
- niechętnie podejmuje próby gry na instrumentach,
- rzadko śpiewa w grupie,
- rzadko bierze aktywny udział w zajęciach,
- nie pracuje samodzielnie,
- często jest nieprzygotowany do zajęć,

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował podstawowych wiadomości objętych programem,
- nie bierze czynnego udziału w zajęciach,
- praktycznie nigdy nie jest przygotowany do zajęć,
- lekceważy przedmiot,
- nie śpiewa w grupie.

W codziennej praktyce przy ustalaniu oceny z przedmiotu muzyka należy w szczególności brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć. Każdy może się rozwijać – w zakresie swoich indywidualnych możliwości, dzięki pracy i zaangażowaniu. Przewyciężanie trudności i aktywna postawa na lekcjach powinny stanowić podstawę do oceny uczniów. Przedmiot muzyka zawiera w sobie bogactwo form aktywności – śpiew, grę na różnych instrumentach, ruch z muzyką, formy twórczości, słuchanie utworów oraz wzbogacanie wiedzy z zakresu kultury muzycznej. Ta różnorodność pozwala na osiągnięcie sukcesu każdemu z uczniów, niezależnie od uzdolnień.

Wychowanie fizyczne

Klasa VI

- Kontrolujemy i oceniamy następujące obszary aktywności ucznia:
 1. Postawę ucznia i jego kompetencje społeczne;
 2. Systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć;
 3. Sprawność fizyczną (I i II semestr)
 - Szybkość (bieg w miejscu przez 10 sek.)
 - Skoczność (skok w dal obunóż)
 - Siła ramion (zwis na drążku)
 - Gibkość (skłon w przód)
 - Siła mm. brzucha (deska na przedramionach)
 - Wytrzymałość (test Coopera połączony z pomiarem tętna)
 4. Umiejętności ruchowe:
 - I semestr:
 - Gimnastyka:
 - Stanie na rękach.
 - Tor gimnastyczny (stacje).
 - Piłka siatkowa:
 - Odbicia piłki sposobem oburącz dolnym
 - Piłka ręczna:
 - Prowadzenie piłki ze zmianą ręki kozłującej.
 - II semestr:
 - Gimnastyka:
 - Skok wzwyż techniką nożycową.
 - Układ – przewroty + skok przez kozła
 - Piłka siatkowa:

- Zagrywka piłki sposobem tenisowym.
- Piłka koszykowa:
 - Rzut z biegu po kozłowaniu ze zwodem.

5. Wiadomości:

- Uczeń zna tematykę związaną z edukacją zdrowotną (I i II semestr):
 - Prowadzimy zdrowy styl życia.
 - Staramy się zdrowo odżywiać.
 - Opracowujemy własny program aktywności fizycznej.
 - Omawiamy sposoby radzenia sobie z nałogami.

PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z RELIGII W KL. 4 - 8

Ocenie podlegają:

1. Ilość i jakość prezentowanych wiadomości,
2. Pisemne prace kontrolne na danym poziomie edukacyjnym (szczególnie w klasach 4 – 8).
3. Odpowiedzi ustne,
4. Wypowiedzi w trakcie lekcji,
5. Zadania domowe,
6. Znajomość zagadnień podstawowych prawd wiary,
7. Zadania wykonane w kartach pracy lub zeszytach,
8. Umiejętność korzystania z Pisma Świętego i inne umiejętności wymagane na danym poziomie edukacyjnym (modlitwa, pieśń itp.),
9. Inne możliwości wskazujące na potrzebę wartościowania – pilność i sumienność itp.

Ocena CELUJĄCA

- Uczeń opanował wymagania w 100%-95% określonych programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Zna podstawy katechizmu w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Samodzielnie posługuje się wiedzą dla celów teoretycznych i praktycznych.
- Angażuje się w zajęcia pozalekcyjne (Schola, posługa ministrancka, działalność we wspólnotach parafialnych, czytanie lub śpiew w czasie Mszy św. i nabożeństw itp.), wykonuje gazetki dydaktyczne, montaż sceniczne np. Jasełka – działania w ramach zadań dodatkowych,
- Uczestniczy konkursach szkolnych i międzyszkolnych,
- Prowadzi zeszyt lub karty pracy systematycznie,
- Zadania pisemne wykonywane są na wysokim poziomie merytorycznym,
- Uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji, wzorcowo pracuje w zespole,
- Inne możliwości indywidualne ucznia promujące ocenę celującą np. wiedza religijna ponad program nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym.

Ocena BARDZO DOBRA

- Uczeń opanował wymagania z wiadomości i umiejętności w 94% - 85% , które są określone programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Umiejętnie wykorzystuje wiadomości w teorii i praktyce,
- Przyswoił wiadomości katechizmowe w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Aktywnie uczestniczy w zajęciach i niektórych konkursach szkolnych,
- Wzorowo prowadzi zeszyt lub karty pracy,
- Samodzielnie wykonuje zadania na lekcji na bardzo dobrym poziomie,
- Zna podstawowe zagadnienia z Pisma Świętego,
- Odrabia prace domowe na wysokim poziomie.

Ocena DOBRA

- Uczeń opanował wymagania z wiedzy i umiejętności w 84%- 70% określone programem nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,
- Zna podstawy katechizmu w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Definiuje pojęcia, potrafi opowiadać wydarzenia opisane w Piśmie Świętym i związane z rokiem liturgicznym w zależności od poziomu edukacyjnego na danym poziomie edukacyjnym,
- Prowadzi zeszyt lub karty pracy w sposób prawidłowy,
- Zadania wykonuje na poziomie dobrym,
- Uczeń zgłasza się na lekcjach, pracuje w grupie, poprawnie posługuje się terminologią z zakresu religii.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę bardzo dobrą.

Ocena DOSTATECZNA

- Uczeń posiada wiedzę i umiejętności w 69%-50% określonych w programie nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym na poziomie podstawowym,
- Zna podstawowe prawdy wiary w zależności od poziomu edukacyjnego,
- Dość poprawnie rozumie podstawowe uogólnienia oraz wyjaśnia ważniejsze zjawiska obowiązujące na danym poziomie edukacyjnym z pomocą nauczyciela,
- Uczeń nie przejawia własnej aktywności na lekcjach,
- Nie prowadzi systematycznie zeszytu,
- Na słabym poziomie wykonuje zadania.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę dobrą.

Ocena DOPUSZCZAJĄCA

- Uczeń opanował wiadomości na poziomie 49% - 35% , które są przedstawione na poziomie podstawowym w programie nauczania religii na danym poziomie edukacyjnym w danym roku szkolnym,

- Słabo potrafi wykazać się wiedzą religijną nawet przy pomocy nauczyciela,
- Cechuje się brakiem podstawowej umiejętności wyjaśniania podstawowych zjawisk na danym poziomie edukacyjnym,
- Zeszyt lub karty pracy prowadzi niesystematycznie i nieestetycznie,
- Wykonuje zadania na słabym poziomie na danym poziomie edukacyjnym.
- spełnia wymagania określone przy ocenie dobrej i wykazuje się dodatkowymi wiadomościami i umiejętnościami poniżej wymagań na ocenę dostateczną.

Ocena NIEDOSTATECZNA

- Uczeń nie opanował wymagań (powyżej 34%) w zakresie oceny dopuszczającej,
- Nie wykazuje woli poprawy oceny.

USTALENIA KOŃCOWE

1. Oceny są jawne dla ucznia i rodziców (opiekunów prawnych),
2. Każdy uczeń ma prawo do poprawy ocen częściowych według zasad ustalonych przez nauczyciela,
3. Uczeń powinien każde nieprzygotowanie zgłosić przed lekcją (dopuszczalna ilość – dwa razy w semestrze),
4. Aktywność na lekcji, np. częste zgłaszanie się, udzielanie poprawnych wypowiedzi, aktywna praca w grupach i indywidualna może być oceniana oceną częściową bardzo dobrą i celującą (trzy plusy – ocena bardzo dobra, dwa plusy – ocena dobra, stawiana na życzenie ucznia),
5. Uczeń zapoznawany jest z przedmiotowymi zasadami oceniania na początku roku szkolnego przez nauczyciela,
6. Nauczyciel bierze pod uwagę zalecenia poradni psychologiczno – pedagogicznej przy ocenianiu wiedzy i umiejętności ucznia.

Oceny wyrażone w stopniach dzielą się na:

- a) częściowe zgodnie ze skalą zamieszczoną w PZO i zapisem w Statucie Szkoły określają poziom opanowania wiadomości i umiejętności ucznia ze zrealizowanej części materiału programowego na danym poziomie edukacyjnym, czyli w danej klasie,
- b) oceny kształtujące: uczeń otrzymuje informację zwrotną od nauczyciela,

χ) oceny podsumowujące: półroczne i końcowa (roczna) stanowią wyznacznik umiejętności i wiedzy przedmiotowej ucznia, wynikają z ocen cząstkowych zdobytych w danym semestrze.

Wymagania przedmiotowe – etyka

Uczeń na ocenę celującą :

- swobodnie porusza się w świecie wartości , potrafi je nazwać i podać przykłady
- wie , czym jest etyka i jakie miejsce zajmuje w świecie nauki
- przedstawia własne stanowisko wobec wybranych kwestii etycznych
- rozumie pojęcie moralności i norm moralnych i potrafi podać przykłady tych norm
- rozróżnia dobro od zła , dobro moralne (pozamoralne) od zła moralnego(pozaamoralnego)
- zna i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych
- objaśnia , czym jest tolerancja , dobro wspólne, praworządność
- podaje przykłady postaw obywatelskich i patriotycznych
- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje i uczucia
- nazywa cechy osobowości człowieka , wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- ocenia bohaterów literackich
- buduje swoje wypowiedzi ustne i pisemne poprawne pod względem stylistycznym i językowym
- zawsze jest przygotowany do lekcji , odrabia zadania domowe
- zawsze jest aktywny na lekcjach , zabiera głos w dyskusji
- jest koleżeński , pracuje w grupie
- z większości sprawdzianów otrzymuje szóstkę lub piątkę
- wykonuje zadania dodatkowe lub z własnej inicjatywy przygotowuje prezentacje , referaty itp...

Uczeń na ocenę bardzo dobrą :

- rozpoznaje wartości , potrafi je nazwać i podać przykłady
- objaśnia , czym jest etyka

- potrafi przedstawić własne stanowisko , podać argumenty
- wie , co to są normy moralne , podaje przykłady norm
- rozróżnia emocje i uczucia
- rozróżnia dobro od zła
- posługuje się pojęciami z dziedziny etyki
- objaśnia , czym jest tolerancja , dobro wspólne, praworządność
- podaje przykłady postaw obywatelskich i patriotycznych
- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje i uczucia
- rozróżnia wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- ocenia bohaterów literackich
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych posługuje się poprawnym językiem
- jest aktywny na lekcjach , zabiera głos w dyskusji
- zazwyczaj jest przygotowany do lekcji, odrabia zadania domowe
- pracuje w grupie
- z większości sprawdzianów otrzymuje piątki

Uczeń na ocenę dobrą :

- rozróżnia wartości i z pomocą nauczyciela potrafi podać przykłady
- posiada niewielkie braki w dziedzinie pojęć etycznych
- rozumie pojęcie moralności i norm moralnych , z pomocą nauczyciela podaje przykłady
- wie , co to są postawy obywatelskie i patriotyczne
- rozumie pojęcia tolerancji , uczciwości , dobra wspólnego , praworządności
- zazwyczaj potrafi przedstawić własne stanowisko
- rozróżnia dobro od zła
- nazywa wady i zalety
- okazuje szacunek innym osobom , szanuje przyrodę i zwierzęta
- zazwyczaj stara się uczestniczyć w lekcji

- potrafi zbudować poprawną wypowiedź na zadany temat
- jest koleżeński , pracuje w grupie
- zazwyczaj odrabia zadania domowe
- z większości sprawdzianów otrzymuje czwórki

Uczeń na ocenę dostateczną:

- opanował najważniejsze pojęcia etyczne i potrafi rozwiązać proste zadania
- rozumie , co to są normy moralne i z pomocą nauczyciela potrafi podać przykłady
- potrafi rozróżniać emocje i uczucia
- rozróżnia dobro od zła
- jest tolerancyjny
- ma problemy z zajęciem własnego stanowiska , w omawianych kwestiach często zachowuje bierną postawę
- buduje proste wypowiedzi
- rzadko bierze udział w dyskusji na lekcjach
- nie zawsze jest przygotowany do lekcji , zdarza mu się nie odrobić zadania domowego
- z większości sprawdzianów otrzymuje trójki

Uczeń na ocenę dopuszczającą :

- słabo opanował zagadnienia objęte podstawą programową
- ma problemy z posługiwaniem się pojęciami etycznymi
- słabo rozróżnia wartości i normy moralne
- wykazuje małą aktywność na lekcjach ,nie zabiera głosu w dyskusji
- buduje wypowiedzi z pomocą nauczyciela
- niechętnie odpowiada na zadane pytania
- potrzebuje pomocy nauczyciela w wykonaniu większości zadań
- problem sprawia mu zajęcie własnego stanowiska w danej kwestii
- nie pracuje systematycznie
- często nie odrabia zadań domowych

- z większości sprawdzianów otrzymuje dwójki

Uczeń na ocenę niedostateczną :

- nie opanował zagadnień związanych z podstawą programową
- nie posługuje się pojęciami etycznymi
- nie potrafi wykonać prostych zadań na lekcji
- nie uczestniczy w dyskusji na lekcji
- nie potrafi zająć własnego stanowiska
- nie pracuje w grupie
- nie przygotowuje się do zajęć
- nie odrabia zadań domowych
- z większości prac otrzymał jedynki